

UNIVERZITA KARLOVA
3. LÉKAŘSKÁ FAKULTA

Ústav hygieny

Jitka Hedrlínová

Online agresivita dětí

Child Online Agression

Bakalářská práce

Praha, srpen 2020

Autor práce: Jitka Hedrlínová

Studijní program: Specializace ve zdravotnictví

Bakalářský studijní obor: Veřejné zdravotnictví

Vedoucí práce: **MUDr. Eva Vaníčková, CSc.**

Pracoviště vedoucího práce: **Ústav hygieny 3. LF UK**

Předpokládaný termín obhajoby: září 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci vypracovala samostatně a použila výhradně uvedené citované prameny, literaturu a další odborné zdroje. Současně dávám svolení k tomu, aby má bakalářská práce byla používána ke studijním účelům.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací. Potvrzuji, že tištěná i elektronická verze v Studijním informačním systému UK je totožná.

V Praze dne 1. srpna 2020

Jitka Hedrlínová

Poděkování

Chtěla bych tímto způsobem poděkovat mojí vedoucí práce MUDr. Evě Vaníčkové, CSc., za vynikající odborný dohled, cenné rady po celou dobu vzniku této práce.

OBSAH:

1. ÚVOD	7
2. TEORETICKÁ ČÁST	9
2.1 VĚKOVÉ ZVLÁŠTNOSTI DĚTÍ STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU	9
2.1.1 <i>Biologické a psychické změny</i>	9
2.1.2 <i>Sociální a citové změny</i>	10
2.2 ŽIVOTNÍ STYL DNEŠNÍCH STARŠÍCH ŠKOLÁKŮ	10
2.2.1 <i>Celkové zdraví starších žáků a spokojenost života</i>	11
2.2.2 <i>Výživa a stravovací zvyklosti</i>	11
2.2.3 <i>Pohybová aktivita a volný čas</i>	12
2.2.4 <i>Kouření, alkohol a nelegální droga</i>	12
2.3 ONLINE AGRESIVITA.....	13
2.3.1 <i>Cyberstalking a Cyberharassment</i>	14
2.3.2 <i>Cybergrooming a Childgrooming</i>	14
2.3.3 <i>Happy slapping</i>	15
2.3.4 <i>Sexting</i>	16
2.3.5 <i>Mobbing</i>	16
2.3.6 <i>Hatting</i>	16
2.4 CYBERBULLYNG (KYBERŠIKANA).....	17
2.4.1 <i>Anonymita</i>	18
2.4.2 <i>Profil útočníka</i>	18
2.4.3 <i>Sekundární útočníci – publikum</i>	19
2.4.4 <i>Oběť</i>	19
2.4.5 <i>Projevy kyberšikany</i>	20
2.5 NEGATIVNÍ DOPAD ONLINE AGRESIVITY NA STARŠÍ DĚTI.....	20
2.5.1 <i>Dopad online agresivity</i>	20
2.5.2 <i>Zdravotní dopad dlouhodobého používání telekomunikačních zařízení</i>	21
2.6 AGRESIVNÍ CHOVÁNÍ DĚTÍ VŮČI UČITELŮM	22
2.6.1 <i>Vytváření falešných dehonestujících webových stránek učitele</i>	23
2.6.2 <i>Vytváření falešných profilů učitele</i>	23
2.6.3 <i>Hodnocení učitelů v online prostředí</i>	23
2.6.4 <i>Reakce učitele na útoky</i>	24
2.6.5 <i>Ochrana učitele</i>	24
2.7 EPIDEMIOLOGICKÉ STUDIE V ČR A VE SVĚTĚ	24
2.7.1 <i>Studie v ČR</i>	25
2.7.2 <i>Studie ve Světě</i>	26
2.8 OCHRANA A PREVENCE ONLINE AGRESIVITY A MOŽNÁ SPECIFIKA KYBERŠIKANY	26
2.8.1 <i>Prevence rodina</i>	27
2.8.2 <i>Prevence ve škole</i>	28
2.8.3 <i>Technická prevence online prostředí</i>	30
2.8.4 <i>Prevence na úrovni státu</i>	30
3. PRAKTICKÁ ČÁST	32
3.1 <i>CÍL PRÁCE</i>	32
3.2 <i>VÝZKUMNÉ OTÁZKY A PRACOVNÍ HYPOTÉZY</i>	32
3.3 <i>METODIKA PRÁCE A CHARAKTERISTIKA SOUBORU</i>	33
4. VÝSLEDKY	35
5. DISKUSE	48
6. ZÁVĚR	51
7. SOUHRN	54
8. SUMMERY	55

9. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	56
10. SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	60
11. PŘÍLOHY	62

1. ÚVOD

Toto téma bakalářské práce jsem si vybrala z toho důvodu, že se sama pozastavuji nad tím, jak nová technologická zařízení dokáží zcela změnit způsob života, myšlení a sociální chování mladé generace, ale také život některých dospělých jedinců. Už od útlého dětství jsou v dnešní době děti obkloповány smartphony, tablety a dalšími informačními zařízeními. Každý z nás může vidět děti v domácím prostředí, školách, dopravních prostředcích, na ulicích, ale i během trávení volného času s touto technikou v ruce. Některé děti jsou natolik zabrané do virtuální reality, že často ani nevnímají, co se děje v jejich okolí, natož co se děje v širším poli jejich sociální působnosti.

Sama také vlastním novodobá informační technologická zařízení (smartphone, notebook). Nedokáží si dnešní život bez nich představit. Jsou mi nápomocná při každodenních činnostech, jak soukromých tak pracovních. Vždy je ale využívám se zdravým rozumem.

Své dětství jsem strávila plně zážitků na čerstvém vzduchu bez vymožeností této doby a vnímám to jako období krásného dětství. Osobně bych hrála různých her, pobíhání venku, přemlouvání rodičů, že ještě nechceme domů, nikdy nevyměnila za virtuální svět, tvořený jen z počítačových her a sociální komunikaci v online prostředí. Jsem přesvědčena o tom, že zážitky z reálného života člověku v životě nikdo nevezme.

S pojmem „online agresivita dětí“ se v poslední době setkávám velice často. Agresivita v kyberprostoru je aktuální a rozšířené téma po celém světě. Neustále se ve sdělovacích médiích objevují články a videa, jak si děti navzájem ubližují, napadají se přes virtuální prostředí a dokonce se svolávají na různé agresivní rvačky, apod. Agresoři si často neuvědomují důsledky svého počínání. Velmi často dochází k negativnímu dopadu nejen na osobnost obětí, ale i agresorů. U dětských obětí online agresivity se objevuje často zvýšená úzkostnost, smutek, únava, bolest hlavy a často i depresivní symptomatologie, dochází také k poklesu výkonnosti ve škole. Dítě v roli oběti se uzavírá samo do sebe, nechce navazovat nové kontakty, natož používat mobil apod.

Dnes se s násilím v online prostředí setkávají děti mnohem častěji než v reálném světě, protože mají skrytou „svoji tvář“ - svoji identitu. Proto se

domnívají, že si mohou dovolit více než v reálném světě, mohou přitvrdit. Dělají věci, které by jinak nedělali. S online anonymitou souvisí také určitá ztráta zábran v online komunikaci, soudě dle užitých slov, hrubých dehonestací a také rozesílání videí buď se sexuálním podtextem nebo dětí zachycených v dehonestujících situacích. Řada výzkumných studií již ukázala negativní dopad takového chování nejen na psychické a emocionální zdraví oběti, ale i agresora.

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala dotazníkové šetření žáků druhého stupně (7. 8. 9. ročníků) Základní školy Kounice v místě svého bydliště a vesnicou Základní školu Semice, která je vzdálenosti 10 km od Kounické. Sama jsem Základní školu Kounice navštěvovala před dvěma desítkami let. Zajímalo mě, jaké mají dnešní děti ve stejném sociálním prostředí, ze kterého pocházím, zkušenosti s online světem, zda znají rizika virtuálního světa a zda mají vytvořené návyky bezpečného online chování. Zajímavé bude jistě i porovnání výsledků obou škol.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Věkové zvláštnosti dětí staršího školního věku

Starší školní věk je definovaný autory rozdílnými definicemi. Dle Vágnerové (2012) starší školní věk, resp. období 2. stupně základní školy, trvá do ukončení povinné školní docházky, to znamená přibližně do 15 let. Přímá definice staršího školního věku bývá vymezena od 11/12 let do 15/16 let. Dochází ke změnám na úrovni fyzické, emocionální a sociální dovedností. Z biologického hlediska jde o období puberty, tj. první fáze dospívání. Toto období je biologickým i sociálním mezníkem života dítěte. Je to doba celé řady dramatických změn, kladoucích značné nároky jak na pubescenta samotného, tak na jeho okolí. Projevy dospívání v chování se však individuálně liší. (19) Důležité události, pocity a zkušenosti z tohoto období, dítě obvykle již nikdy nezapomene a nese si je v mysli a pocitech po celý život. (16)

V tomto období se objevuje zhoršení nervosvalové koordinace, nárůst tělesné hmotnosti a výšky. S ní spojené prodlužování kostí. Dochází ke zvýšení unavitelnosti. Objevuje se přechod k abstraktnímu myšlení a různé střídání nálad a chování (labilita, zranitelnost, sexuální zvědavost, úzkost). Ale jedinec vnímá už na úrovni dospělého člověka.

Starší pubescenti usilují o odlišení od dětí i dospělých a tuto potřebu signalizují prostřednictvím úpravy zevnějšku, specifického životního stylu, zájmů, hodnot apod. (19)

2.1.1 Biologické a psychické změny

Na biologické úrovni probíhá pohlavní dozrávání vyvolané hormonálními změnami. Rozvíjí se druhotné pohlavní znaky a tělo postupně získává proporce dospělého člověka. Hormonální změny ovlivňují rovněž psychiku pubescenta, a to hlavně ve směru zvýšené emoční lability a zvýšené úzkosti. K tomu dále přistupuje pocit ztráty jistoty (změny obecně navozují znejistění), tlak okolí a další faktory. Toto pak představuje pro dospívajícího velkou zátěž, z níž plyne typická rozkolísanost prožívání a projevů pubescenta. Ten bývá ve vztahu k dospělým uzavřenější, ve svém chování impulzivní, nepředvídatelný a

vztahovačný. Ve svém sebehodnocení se pubescent více spoléhá sám na sebe, zatímco dříve si o sobě vytvářel představu na základě názorů druhých lidí. (19)

2.1.2 Sociální a citové změny

V průběhu dospívání se mění názor na jiné lidi a dospívající odmítá podřízenou roli. Mění se vztah ke škole, dobrý výsledek přestává být cílem, ale stává se prostředkem. Mění se vztah k učiteli, jako autorita je brán pouze, pokud něčím imponuje. Dospívá ke zjištění, že rodiče nejsou neomylní, pubescent se snaží od nich nějak odlišit. Odmítá nekritické přijetí rodičovské autority. Komunikace mezi rodiči a jejich dospívajícím potomkem bývá problematická. Pubescenti nejsou příliš dobrými komunikačními partnery, mj. pro svoji vztahovačnost, časté výbuchy a nepředvídatelné reakce. (19)

Je to období, kdy je vliv vrstevníků největší v životě dítěte. Vztah k rodičům může zůstat trvale pozitivní, ale přitom se může závislost snižovat. (16) Vrstevníci v tomto období slouží jako opora. (19) Dochází k navazování kontaktů mezi opačnými pohlavími.

V současné době se děti tohoto věku zajímají především o počítače a digitální technologie, a to zvláště chlapci. Zabývají se nejnovějšími technickými novinkami i internetem s jeho sociálními sítěmi (Facebook, Twitter, atd.). (16)

2.2 Životní styl dnešních starších školáků

Životní styl je systém významných činností a vztahů, životních projevů a zvyklostí, které jsou typické pro daného člověka. Jedná se o systém relativně ustálených praktik, s charakteristickým chováním a výběrem činností. Je to způsob života s volbou určitých priorit. (1)

Životní styl je celkově ovlivněn celou řadou faktorů každého jedince. Počínaje výživou a výživovými zvyklostmi, tělesnou aktivitou a aktivitou ve volném čase, samostatným volným časem, životním prostředím. Dále také psychosociální adaptací, duševním zdravím a dalšími aspekty, které se okolo nás vyskytují.

Evropská výzkumná studie Health Behaviour in Scholl-aged Children (HBSC) mapuje životní styl mladé generace. Česká republika je zapojena do studie od roku 1994. Výsledky z roku 2016 poukazují na negativní a nepřiměřený

životní styl dnešních školáků. V České republice ještě v roce 2016 proběhla studie „Zdraví dětí 2016“, kterou provedl Státní zdravotní ústav.

Jak dokazuje studie z roku 2018 HBSC dochází ke změně životního stylu starších školáků. Nastává ústup v oblasti kouření cigaret, marihuany, požívání alkoholu, ale naopak narůstá trend v oblasti online reality a sociálních sítí.

2.2.1 Celkové zdraví starších žáků a spokojenost života

Většina českých starších žáků považuje své zdraví za dobré nebo vynikající a jsou se svým životem spokojeni. Přesto je závažné zjištění, že 11,3 % jedenáctiletých žáků udává, že se necítí šťastně. Toto je alarmující zjištění. (3)

Starší dívky hodnotí své zdraví hůře než mladší děvčata. U starších dívek se vyskytují ve větší míře zdravotní potíže než u starších chlapců. Ale naopak starší chlapci ve věku (13ti-15ti lety) mají vyšší výskyt úrazů než dívky.

Potvrdila se hypotéza, že děti vyrůstající v příznivých rodinných podmínkách jsou šťastnější a cítí se zdravější než děti, které tyto podmínky pro svůj život nemají. (3)

2.2.2 Výživa a stravovací zvyklosti

Hodnotíme pravidelné snídaně, konzumace ovoce, zeleniny, sladkostí a slazených nápojů. S tím také souvisí vysoký výskyt obezity a nadváhy. U starších chlapců se snižuje výskyt obezity a nadváhy s věkem. U starších dívek je výskyt obezity také nižší, ale zase je zde vysoké procento držení různých diet a redukce váhy. Starší chlapci mají horší stravovací návyky než starší dívky a také se s jejich věkem tyto stravovací zvyklosti ještě více zhoršují.

Pravidelná snídaně je významná pro zdravou výživu starších školních dětí. Snídání mládeže klesá s věkem, trvale vyšší podíl snídajících je mezi chlapci. V patnácti letech denně snídá necelá polovina mládeže. (11)

Bezmála polovina dětí ve sledovaném věku 11ti-15ti let sní denně alespoň jeden kus ovoce. (8) Starší dívky v konzumaci porázejí starší chlapce a mladší děti sáhnou po ovoci častěji než starší. Problematika konzumace zeleniny u dětí a mládeže se v současnosti stále více dostává do popředí. Nejnižší výskyt je u 15tiletých chlapců a nejvyšší u 11tiletých dívek. (11)

Každý pátý mladý Čech si dá každý den něco sladkého na zub. Naopak zhruba třetina českých dětí sladkosti nejí nikdy nebo jen sporadicky. (27) Spotřeba sladkostí každý den je u dívek ve všech věkových skupinách vyšší než u stejně starých chlapců. (4) Spotřeba slazených nápojů u českých dětí dlouhodobě klesá. Za posledních dvanáct let se počet školáků, kteří denně pijí limonády, snížil na polovinu. (27) Oproti tomu se navyšuje pití energetických nápojů. Zhruba 11% starších dětí pije týdně až dva nápoje. Převažují chlapci nad děvčaty v této konzumaci.

2.2.3 Pohybová aktivita a volný čas

Většina dětí žijících v České republice má nedostatek pohybové aktivity a většina dětí zároveň tráví svůj volný čas u televize a počítače. Tato aktivita roste u dětí s věkem a více u obézních dětí. Starší děti v letech od 11ti-15ti let jsou sice aktivní, navštěvují různé sportovní kroužky a sportoviště, ale i tak se pohyb vytrácí z běžného života. WHO doporučuje minimálně 1 hodinu pohybu denně. S věkem pohybová aktivita klesá a starší chlapci jsou více aktivní než starší děvčata. Pohybová aktivita u dětí se vytrácí tím, že část dětí je zbavena povinnosti navštěvovat tělesnou výchovu. A dopravu do školy jim často zajišťují rodiče.

Děti tráví u televize 2-3 hodiny denně. Převažující je 13. rok a o něco více vítězí děvčata. Téměř každý čtvrtý chlapec staršího školního věku tráví čtyři a více hodin hraním her ve všedních dnech. Opačně je tomu s časem stráveným na sociálních sítích nebo brouzdáním na internetu. Tomu věnují naopak více času děvčata. (27)

S nedostatkem pohybové aktivity a vysedáváním u televize a počítače souvisí nejen vadné držení těla. Vadné držení těla lékaři zjistili u 42% starších dětí, častěji u chlapců ve srovnání s dívkami. (24)

2.2.4 Kouření, alkohol a nelegální droga

Starší školní věk je věkem prvního kontaktu s legální či nelegální drogou. První cigaretu v současnosti vyzkoušelo 40% patnáctiletých školáků. Zde došlo za posledních 30 – 40 let k poklesu zhruba o 30 % oproti minulým letům, což je příznivé zjištění. Této zkušenosti vévodí děvčata nad chlapci. I zkušenost

v posledních několika málo letech s marihuanou u starších školáků pozvolna klesá.

Co se týče alkoholu, studie ESPAD ukazuje, že šestnáctiletí školáci pijí pivo, víno a tvrdý alkohol výrazně méně často než stejně staré děti u nás před deseti či patnácti lety. I přes tento mírný pokles se stále Česká republika drží na předním místě v Evropě. Svou první zkušenost s pitím alkoholických nápojů před čtrnáctým rokem uvádí stále méně mladých lidí v Česku, a tím se řadí ČR pod evropský průměr. (27)

2.3 Online agresivita

Na začátku je rozumné vymezit správně termín „agresivita“. V mnoha literaturách je odlišná definice jak z laického, psychologického tak i pedagogického hlediska.

Agresivita (z lat. aggressivus – útočný): vlastnost, postoj nebo vnitřní pohotovost k agresi. V širším slova smyslu se takto označuje schopnost organismu mobilizovat síly k zápasu o dosažení nějakého cíle a schopnost vzdorovat těžkostem. (24)

Mně osobně je bližší definice dle lékařů z psychiatrické kliniky 1. LF a VFN v Praze, která zní, že agresivita je určitá vlastnost, povahový rys. Je determinován biologicky (dědičností), kognitivně (učením) i psycho-sociálně (emoční oblast a vliv vnějšího prostředí). Tato vlastnost je u každého člověka ve větší nebo menší míře přítomna. (22)

Online agresivitu můžeme tedy definovat jako agresivní chování realizované prostřednictvím informačních a komunikačních technologií (např. pomocí mobilních telefonů nebo služeb v rámci internetu). (15)

V online prostředí máme možnost skrýt svou identitu. To nám dává možnost dovolit si více než v offline světě, děláme věci, které bychom jinak nedělali, můžeme jednat agresivněji bez jakéhokoli postihu. Na internetu často uděláme nebo napíšeme věci, které by byly v reálném světě nepřijatelné. (18)

Mezi projevy agresivity s rozvojem a využíváním sociálních sítí a informačních komunikačních technologií řadíme: cyberstalking, cyberharassment,

cybergrooming, childgrooming, happy slapping, sexting, mobbing, hatting, cyberbullyng a další.

2.3.1 Cyberstalking a Cyberharassment

Cyberstalking (kybernetický lov) je typ pronásledování (varianta či forma stalkingu), při němž pachatel využívá informační a komunikační technologie. Zahrnuje opakované a intenzivní telefonování, psaní SMS, e-mailů, komunikování pomocí messengerů, vzkazů na sociálních sítích apod. (14)

Pachatel, tzv. cyberstalker, demonstruje svou moc a sílu, vyhrožuje oběti a své výhrůžky se může snažit uplatnit. Tato situace je pro oběť nepříjemná, oběť má pocit, že nemá žádné soukromí, ztrácí pocit bezpečí, a často nedokáže komunikaci ukončit. (18). Používají k získávání kontaktů různé promyšlené postupy a pomocí nich si vybírají své oběti v chat roomech, diskusních fórech, prostřednictvím e-mailů, spamováním (mnohonásobným zasíláním nevyžádané pošty). (5)

Cyberstalking je v novém trestním zákoníku (TZ 40/2009 Sb.) od roku 2010 vymezen jako trestný čin nebezpečné pronásledování. (23)

Cyberharassment (kybernetické obtěžování) zahrnuje obtěžování, napadení, vyhrožování, poplašení, urážení nebo verbální zneužívání jednotlivců. Ke kybernetickému obtěžování stačí pouze jeden incident, ale může jich proběhnout více než jeden incident. Kybernetické obtěžování může také zahrnovat cílené obtěžování, kdy jedna nebo více osob společně pracují na opakovaném obtěžování svého cíle po omezenou dobu (často krátkou dobu), aby způsobily strach, ponížení nebo umlčeli cíl. Pachatelé kybernetického obtěžování mohou proniknout do účtu oběti a ukrást osobní údaje, obrázky a videa oběti. Mohou zveřejňovat nepravdivých informací nebo pověstí o jednotlivci. (25)

Hlavním cílem agresora je především vyvést oběť z rovnováhy a znepříjemnit jí život. (14)

2.3.2 Cybergrooming a Childgrooming

Cybergrooming je zmanipulování oběti za pomoci využití informační a telekomunikační technologií (např. chat, SMS, MMS, ICQ, skype, facebook) k osobní schůzce, jejímž výsledkem má být sexuální zneužití, obtěžování, fyzické

násilí, mučení či nucení k terorismu. Agresor se často vydává za někoho jiného. Psychická manipulace v rámci cybergroomingu (childgroomingu) probíhá delší dobu – od cca 3 měsíců po dobu několika let. Tato doba je přímo závislá na způsobu manipulace a na důvěřivosti oběti. (22)

Cybergrooming výzkumníci rozdělili na několik etap útoků. Jako první etapa je označována fáze přípravná, následuje fáze kontaktování oběti, fáze přípravy na útok a poslední fáze zahrnuje samotný útok.

Fáze přípravná je charakterizovaná tím, že si útočník připravuje podmínky pro manipulaci s obětí. Vytváří si falešnou identitu a falešný profil a tímto se snaží navazovat kontakty s obětí. V další fázi se útočník snaží navázat a budovat vztah s obětí, celkově vztah prohlubovat a získávat tím více osobních informací. Snaží se chovat jako zrcadlová obraz oběti, jak se cítíš ty, tak se budu cítit já. Dopomáhají si také různým vábením a uplácením. Ve třetí etapě, se útočník už chystá na samotné setkání. Pokud oběť odmítá setkání, útočník použije vydírání s tím, že zná už skoro všechny osobní informace o oběti. Poslední etapa zahrnuje už přímé setkání s útočníkem. K útoku nemusí dojít na první schůzce, tam si většinou útočník, jde prověřit oběť a snaží se ještě vztah více prohloubit.

Pro Cybergroomera je typické, že se chová enormně přátelsky, za každou cenu chce vztah udržet v tajnosti, hovoří o tom, jak je oběť krásná a výjimečná, vyžaduje nahé fotografie apod. (18)

Childgrooming je podobné chování jako cybergrooming jen zaměřené na děti (sexuální sblížení, zneužívání, znásilnění). Častěji jsou oběťmi dívky než chlapci. Děti a mládež jsou k manipulaci náchylnější zejména proto, že dosud nemají plně rozvinuté sociální dovednosti a mají nedostatek životních zkušeností. (22)

2.3.3 Happy slapping

Tento druh online šikany se poprvé objevil po roce 2000 v jižní části Londýna u hiphopových teenagerů.

Happyslapping – veselé (spokojené) fackování (původ v pořadech typu skrytá kamera), jedná se o neadekvátní humor na úkor nevinného jedince. Jde o nahrávání a následné sdílení videozáznamu fyzických útoků (někdy i předstíraných), týrání či ničení věcí. (22) Získané video poté umístí na internet

(např. YouTube). Video je určeno k tomu, aby pobavilo. Obětí se může stát prakticky kdokoliv. (18)

2.3.4 Sexting

Slovo sexting je spojení slov - „sex“ a „textování“ - a znamená posílání textového, fotografického, audio a video obsahu se sexuálním podtextem prostřednictvím informačních a komunikačních technologií. Takový obsah, zasílaný převážně v rámci milostného vztahu, je zejména po jeho ukončení zneužit k poškození druhé strany jeho zveřejněním nebo k výhrůžce jeho zveřejnění. Sexting, v němž figurují nezletilé a mladistvé osoby, může být z právního hlediska kvalifikován i jako trestný čin. Jedná se o velmi rizikové chování. (12)

V převážné míře probíhá mezi vrstevníky, avšak ojedinělé není ani zaslání odhalených fotografií neznámým lidem (např. ze seznamky nebo Facebooku, za peníze apod.). (18)

V případě zveřejnění citlivého materiálu na internetu je prakticky nemožné tento materiál „smazat“, může být zneužit i po velice dlouhé době od zveřejnění. Sexting se často stává prostředkem pro vydírání dětí v rámci tak zvaného cybergroomingu. (12)

2.3.5 Mobbing

Jedná se o typ agrese, který je zaměřen na dospělé (učitele) a které mohou probíhat jak v reálném světě, tak ve virtuálním prostoru. Můžeme ho definovat několika slovy jako obtěžování, urážení, negativní ovlivnění práce a ponižující se dostává do stavu podřízeného. Pro tento druh se musí chování vyskytnout pravidelně a také opakovaně. Můžeme říci, že tato forma agrese působí hlavně na pracovišti a jde o systematické jednání, kdy agresor je v pocitu potěšení.

2.3.6 Hatting

Jedná se o nenávistné příspěvky na sociálních sítích, komentáře v internetových diskuzích, chatech apod., které jsou nejčastěji zaměřeny proti nejrozličnějším etnickým, sociálním, sexuálním nebo náboženským skupinám.

S cílem danou skupinu co nejvíce ponížít a šířit tak nenávist k této skupině mezi ostatními uživateli internetu. (18)

2.4 Cyberbullyng (kyberšikana)

Kyberšikaně je věnována samostatná kapitola, protože se stala novodobým fenoménem dnešních dětí díky novodobým technologickým zařízením.

Pohled na to, co je kyberšikana, je však velmi nejednotný. (28) S pojmem „Kyberšikana“ se setkáme s nespočetnou řadou různých definic a výkladů. Člověk si může vybrat, z jakého hlediska je mu definice bližší. Mezi nejznámější a nejvíce využívané definice kyberšikany patří definice amerických výzkumníků Honcuji a Patchina, kteří kyberšikanu definují jako záměrnou, opakovanou a zraňující činnost, využívající počítač, mobilní telefon a jiné elektronické přístroje. (16)

Kyberšikana úzce souvisí s šikanou. Zatímco klasická šikana se může projevovat jak fyzickými útoky, tak útoky psychickými, kyberšikana se odehrává pouze v psychické rovině. Je tedy druhem psychické šikany. (15) Kyberšikana může být způsobena i neúmyslně – zárodkem neúmyslné kyberšikany je povětšinou špatně odhadnutý dopad hloupého žertu. Úmyslná kyberšikana je často spojena s klasickou šikanou. (12)

Je třeba jí vnímat jako komplex jevů, její projevy a formy poté vznikají kombinací tří základních složek – použité formy psychické šikany, formy šikanujícího obsahu a nástroje pro její šíření, (obr. 1). (23) Kombinací jednotlivých složek pak vzniká konkrétní forma kyberšikany, např. vydírání pomocí fotografií v prostředí sociálních sítí. Vždy je však nutné mít na paměti, že kyberšikana musí být opakovaná, dlouhodobá a vnímaná jako ubližující. (23)

Mezi základní formy kyberšikany z pohledu propojení útočníků a obětí patří:

1. Kyberšikana přímá - agresor útočí na oběť přímo, bezprostředně začne např. dehonestovat oběť, založí o ní falešný profil, zveřejní její fotografie či video apod. Přímá kyberšikana využívá anonymitu online prostředí.

2. Kyberšikana nepřímá (kyberšikana v zastoupení, tzv. cyberbullying by-proxy) - agresor k útoku využívá jinou osobu, která často neví o tom, že se stala

nástrojem útoku – např. pomsty. Typický příklad představuje situace, kdy útočník pronikne na účet oběti (např. účet na sociální síti), prostřednictvím tohoto účtu začne dehonestovat ostatní uživatele, kteří začnou reagovat a mstít se za online urážky právě majiteli účtu, ze kterého byly dehonestující zprávy odeslány. Majitel účtu se o tomto dozví až s časovou prodlevou. (23)

Cíl kyberšikany je tedy totožný jako u klasické šikany, avšak svými aspekty se liší několika rysy. (12)

2.4.1 Anonymita

Útočník je často anonymní, vystupuje pod falešnými přezdívkami (nicky), vytváří jednoúčelové e-mailové schránky nebo falešné profily na sociálních sítích a díky tomuto pocitu anonymity je posílena jeho odvaha k použití agresivnější formy útoku. Odhalení takového útočníka dnes pro Policii ČR není velkým problémem. Problém nastává v hledisku právním, neboť kyberšikana není právně nijak vymezena. (12) Pachatel často nevnímá dopad svého jednání, nevidí přímou reakci oběti na útok a intenzitu útoku není schopen vyhodnotit. (23)

Obr. 1: Kyberšikana jako tříložkový komplex (23)

Použité formy psychické šikany	Formy šikanujícího obsahu	Nástroje pro šíření kyberšikany
Dehonestování (ponižování, nadávání, urážení) Pomlouvání Provokování Vyhrožování a zastrašování Vydírání Obtěžování Pronásledování	Text Videozáznam Audiozáznam Grafický záznam (fotografie, obrázek, karikatura) Volání, prozvánění Krádež identity	Veřejné chaty (textové, videochaty), e-maily, instant messengery, ankety, sociální sítě, virtuální vzdělávací prostředí, online hry, VoIP, SMS, MMS, webové stránky, online datová úložiště (cloud) atd.

2.4.2 Profil útočníka

Ve virtuálním světě neplatí pravidla klasické šikany – nezáleží na věku, pohlaví, fyzické síle útočníka, sociálním postavení apod. Převládají převážně znalosti a dovednosti v užívání informačních a komunikačních technologií. (12) Zatímco u tradiční šikany lze předpokládat, kdy a kde k útoku dojde (např. ve

škole, na hřišti), s kyberšikanou se můžeme setkat kdykoliv a kdekoliv. Obětí útoku se můžeme stát vždy, když budeme připojeni k internetu nebo mobilní síti (GSM). V takovém případě se před kyberútokem nemáme kam schovat. Útočník si nás může najít třeba i o půlnoci v „bezpečí domova“. (15)

2.4.3 Sekundární útočníci – publikum

Množství diváků kyberšikany může být nepoměrně větší než počet přihlízejících u klasické šikany. V případě kyberšikany může být přihlízejícím v podstatě každý, kdo má přístup k internetu – tedy miliony lidí z celého světa. Kromě diváků se do kyberšikany zapojují i tzv. šířitelé kyberšikany. Jsou to lidé, kteří dále rozesílají informace o kyberšikaně (např. posílají dalším lidem odkaz na stránky, kde se kyberšikana objevila), a tak se vědomě či nevědomě do kyberšikany sami zapojují. Obě tyto skupiny lidí jsou nezanedbatelnou součástí kyberútoků, neboť mohou mnohonásobit dopad útoku na oběť. Tím vlastně poškozují oběť mnohem více než primární útočník - z tohoto pohledu se tedy stávají sekundárními útočníky. (15)

2.4.4 Oběť

Stejně jako je tomu u původců kyberšikany, ani u jejich obětí nezáleží na věku, pohlaví, fyzické síle, postavení v sociální skupině či úspěšnosti ve společnosti. V elektronické komunikaci jsou výše zmíněné aspekty potlačeny a nemají takový význam jako při komunikaci tváří v tvář. Podle výzkumu Amandy Lenhart z roku 2007 jsou oběťmi kyberšikany 2× častěji uživatelé sociálních sítí, např. Facebook, MySpace nebo Libimseti (39 %), než lidé, kteří sociální síte nepoužívají (22 %). Tento výsledek není nijak překvapivý, neboť už samotný princip většiny sociálních sítí je založený na poměrně rizikových činnostech, jako jsou přílišná otevřenost při vytváření vztahů s cizími lidmi a sdílení osobních informací, fotografií a dalších velmi citlivých materiálů. Výzkumy také uvádějí, že oběti kyberšikany bývají obvykle málo obeznámeny s riziky spojenými se zneužitím ICT, proto se na internetu chovají méně opatrně. (15)

Oběť se často uzavírá do sebe a přestává komunikovat s okolím, ať už ze strachu, že útočník zintenzivní své útoky, ze studu, nebo nepochopení problému rodiči nebo učiteli. (12)

Dopad útoku či útoků na oběť výrazně prohlubuje pocit beznaděje, který je vyvolaný minimálními možnostmi obrany proti anonymnímu útočníkovi. Důležitou součástí procesu vyrovnávání se s problémy je jejich pochopení. (15)

2.4.5 Projevy kyberšikany

Nejčastějšími projevy kyberšikany jsou:

1. Rozesílání urážlivých a zastrašujících zpráv nebo pomluv (e-mail, SMS, instant messenger, Skype apod.).
2. Pořizování audio a video záznamů, fotografií, jejich následná úprava a zveřejnění s cílem poškodit oběť (předem připravený fyzický útok, natáčení spolužáka, učitele apod.).
3. Vytvoření webové stránky (facebookové stránky), která uráží, pomlouvá nebo ponižuje oběť.
4. Krádež identity (znamená prolomení zabezpečení e-mailové schránky nebo profilu na sociální síti vybrané osoby a následné vystupování útočníka pod identitou oběti).
5. Provokování a napadání uživatelů v diskuzních fórech (příp. trolling).
6. Odhalování cizích tajemství.
7. Vydírání pomocí informačních a komunikačních technologií.
8. Obtěžování a pronásledování pomocí informačních a komunikačních technologií. (12)

2.5 Negativní dopad online agresivity na starší děti

Negativní dopad online agresivity na starší děti je spojený s psychickým a emočním zdravím, sociálním chováním. Dopady se netýkají pouze samotných obětí, ale i agresorů.

2.5.1 Dopad online agresivity

Formy online agresivity vznikající ve virtuálním prostředí mohou mít vážné dopady na emocionální pohodu oběti, sebeúctu, sebehodnocení a pocit osobního bezpečí. Následkem jsou depresivní stavy, dlouhotrvající pocity deprese, bezmoci, sklíčenosti, beznaděje, sebe destruktivní chování a pokles výkonnosti ve škole.

Když se starší děti stanou obětí online agresivity, často to může vést ke změnám v jejich dosavadních zvycích a chování. Může u nich dojít k útlumu používání sociálních sítí, které měly dříve v oblibě, mohou přestat používat i mobilní telefon, aby se tak vyhnuly opakování negativních incidentů. U obětí, zejména u dívek, dochází také vlivem prožité online agresivity k vytvoření si nedůvěry vůči okolí, snížení kontaktů s dosavadními přáteli, k nechuti seznamovat se s novými lidmi apod. Mezi další příznaky patří únava, snížená schopnost soustředění ve škole a s tím spojený pokles školní výkonnosti, ale i záškoláctví. Oběť se může cítit v pozici podřízenosti vůči agresorovi nebo skupině agresorů, pro své změněné chování vnímá odtažitost svých vrstevníků, spolužáků, což obvykle nadále prohlubuje její pocity osamělosti a nízkého sebehodnocení. (8)

U obětí se mohou začít objevovat i změny chování oběti, kterými odvádí pozornost od přítomnosti obtěžování. Těmito zástupnými aktivitami bývá konzumace sladkého, silné zaujetí pro vybraný koníček, konzumace alkoholu, cigaret, drog, ale také sebepoškozování a v nejtěžších případech dokonce k rozvoji sebevražedného chování. Zejména u obětí déletrvajících online agrese může dojít ke zvyšující se úzkostnosti oběti vedoucí až ke změnám fyzických projevů, mezi něž patří například dlouhodobé vyčerpání organismu, změna váhy, nechutenství, nevolnost, oslabená imunita. (8)

Dopady online agresivity se podepisují také na samotných aktérech. Na první pohled to může být překvapující, ale nacházíme u nich obdobné dopady jako u oběti, a to na úrovni emoční, fyzické i v jejich chování. Je to dáno částečně tím, že mnozí agresori jsou zároveň oběťmi. Vyskytují se u nich tedy také psychosomatické potíže, problémy ve vrstevnických vztazích, nepozornost a absence ve škole, zhoršený prospěch. Jejich sebehodnocení je spíše nižší. Všechny tyto potíže pak mohou vést až k pokusu o vraždu. (2)

2.5.2 Zdravotní dopad dlouhodobého používání telekomunikačních zařízení

Nejen školní děti, ale dokonce batolata a předškoláci dostávají do rukou nová telekomunikační zařízení.

Když dítě jakéhokoli věku tráví neproduktivně s informačními technologiemi několik hodin denně, rodiče se mohou právem obávat, zda již

nevykazuje známky závislosti. Jedna či dvě hodiny strávené s počítačem pro staršího školáka však nemusí představovat velké riziko, zejména pokud jsou smysluplné, například dítě si na internetu vyhledává informace důležité pro studium. Problém vzniká, když se dítě do činnosti ponoří, tak, že nemá čas, chuť ani energii na další aktivity. Nepřipravuje se do školy, nerozvíjí své zájmy a kamarádství a ztrácí zájem o skutečný svět. (21)

Když se okolí pokusí nežádoucí vášně dítěte omezit, setká se s projevy, které jsou podobné abstinenčním příznakům u závislých na alkoholu či drogách. Mezi takové projevy patří podrážděnost, útočnost až agresivita, nesoustředěnost, změny nálady, melancholie, či dokonce deprese a podobně. Ve výjimečných případech se objeví také fyzické příznaky, jako jsou bušení srdce, třes, problémy se spánkem a další. (21)

K nejčastějším zdravotním následkům nadměrného využívání a používání telekomunikačních zařízení patří chronické bolesti zad, šíje a hlavy, zvýšená únava, napětí očí. Vysedávání u těchto zařízení vede k nedostatku pohybu, který spolu často s vysokou konzumací energetických nápojů, sladkých tyčinek a chipsů vede k rozvoji nadváhy a vzniku obezity u dětí. S nedostatkem pohybu a koordinací těla také souvisí vysoké riziko vzniku úrazů a nehod.

2.6 Agresivní chování dětí vůči učitelům

V posledních letech se stále více objevují případy, ve kterých se terčem fyzických či verbálních útoků stávají učitelé všech typů škol. S příchodem nových technologií se agresivní chování zaměřené na pedagogy začalo objevovat také v online prostředí a na tradiční formy šikanování plynule navázaly formy kybernetické – především kyberšikana a další formy online agrese. (23)

Ve školním prostředí i mimo ně učitelé zažívají řadu forem agrese – ať již v podobě tradiční (nadávky, dehonestování, urážení, zastrašování, nerespektování příkazu učitele, fyzické ataky apod.), nebo v podobě virtuální, kybernetické (dehonestování v kyberprostoru, falešné profily učitelů, úniky citlivých materiálů z výuky apod.). V řadě případů pak dochází k jejich vzájemné kombinaci (např. žáci v hodině učitele vyprovokují, nahrají si jeho reakci mobilním telefonem a zveřejní na internetu). Tato forma agrese může být odstartována např. školním

neúspěchem, frustrací, pocitem nespravedlnosti apod. Verbální kyberšikana cílená na učitele vzniká buď jako samostatná forma útoku na učitele, nebo doprovází ostatní formy agrese – nejčastěji kyberšikana realizovanou prostřednictvím fotografií či videozáznamů. (23)

2.6.1 Vytváření falešných dehonestujících webových stránek učitele

V minulosti byla kyberšikana zaměřená na učitele často realizována prostřednictvím falešných www stránek učitele, obsahujících nepravdivé a často velmi vulgární informace. Stránky kromě dehonestujícího textu a osobních či fiktivních osobních údajů obsahovaly např. fotografie učitelů, pořízené žáky ve výuce i mimo ni, pro útok na učitele byly využívány také fotografie ze školních webů, případně osobních stránek učitelů. S rostoucí popularitou sociálních sítí se však útoky tohoto typu začaly objevovat především na Facebooku (či dalších alternativních sociálních sítích). (23)

2.6.2 Vytváření falešných profilů učitele

S nástupem sociálních sítí se kyberšikana zacílená na učitele plynule přesunula do tohoto prostředí – zejména do prostředí sociální sítě Facebook. Žáci (ale také rodiče) začali aktivně vytvářet falešné profily učitelů a jejich prostřednictvím učitele dehonestovat. V řadě případů učitelé vůbec netušili, že mají profil na Facebooku založen, o existenci se dozvěděli buď od svých kolegů či žáků (tzv. informátorů). A dnes žáky oblíbené sociální sítě, ve kterých se falešné profily učitelů objevují, patří také internetové seznamky (Tinder, Šťestí.cz, Seznamka.cz, Iseznameni.cz, Znamost.cz apod.). (23)

2.6.3 Hodnocení učitelů v online prostředí

Formou útoku, který je na hranici opodstatněné či neopodstatněné kritiky a zároveň kybernetické agrese či přímo kyberšikany, je tzv. hodnocení či známkování učitelů v online prostředí. To je realizováno prostřednictvím různých internetových stránek či serverů. (23) Principem těchto portálů je umožnit uživatelům (a to v podstatě komukoli) oznámkovat a slovně ohodnotit konkrétní učitele z konkrétních škol. Místo objektivního hodnocení pak v celé řadě případů

učitelé zažívají silnou dávku online agrese jak ze strany svých žáků, ale dokonce se objevuje negativita a agresivita jejich rodičů.

2.6.4 Reakce učitele na útoky

Učitelé často útok na svou osobu nehlásí – a to ani vedení školy, ani jiným institucím (např. zřizovateli školy). Učitelé často nechtějí zbytečně na verbální či fyzickou agresi, které jsou vystaveni, upozorňovat – vnímají ji totiž jako vlastní selhání, jako něco, co sami vyvolali a za co si nesou následky. Řada učitelů rovněž věří, že problém sám zmizí a odezní. (23)

2.6.5 Ochrana učitele

Můžeme konstatovat, že ochrana učitele před rizikovým chováním ve školách a ve školských zařízeních byla dlouhodobě opomíjeným tématem, na které ještě donedávna nepamatoval ani školský zákon (Zákon 561/2004 Sb., 2012). Ochrana učitelů tak byla v obecné rovině často omezena jen na zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce (Zákon č. 262/2006 Sb., 2006), konkrétně na § 101 až § 108 v páté části s názvem Bezpečnost a ochrana zdraví při práci, kde je uvedeno, že zaměstnavatel nese zodpovědnost za zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví pro své zaměstnance. (23)

Konečně zákon č. 101/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, umožnil díky novele výšit obranu a chránit učitelé ve všech institucích, počínaje předškolní institucí až po nejvyšší vzdělávací instituce.

Ochrana práv učitele před projevy rizikového chování je zaručena i dalšími zákonnými úpravami, jako je např. trestní zákoník, občanský zákoník, zákon o elektronických komunikacích, zákon o ochraně osobních údajů apod. (23)

2.7 Epidemiologické studie v ČR a ve světě

Epidemiologické studie jsou důležitou součástí pro další vývoj této problematiky pro celý svět. Studie mapují situaci mezi dětmi, nové trendy a četnosti.

2.7.1 Studie v ČR

Prvním systémovým a celostátním preventivním programem a zároveň výzkumným šetřením byl projekt Minimalizace šikany. Cílem tohoto preventivního programu bylo ukázat cestu, jak snížit výskyt kyberšikany mezi dětmi a mládeží. Výzkumné šetření i celý preventivní program byl na školách v ČR realizován v letech 200-2010. Výzkumné šetření se uskutečnilo na reprezentativním vzorku žáků ve věku od 8 do 15 let (1004 respondentů na základě kvótního výběru, přičemž tento vzorek reprezentuje 777 428 dětí). V uvedeném výzkumném šetření bylo zjištěno, že obětí kyberšikany se stalo 10 % školních dětí; 68 % z nich zažilo kyberšikanu pomocí mobilního telefonu, 30 % pomocí chatu, 29 % pomocí e-mailu a 14 % pomocí sociální sítě. Zarážejícím faktem je, že podle výzkumu jen 63 % žáků o kyberšikaně informovalo jakoukoli osobu, přičemž 40 % z nich by informovalo kamaráda, 31 % rodiče a 8 % učitele. (28)

Další podobná výzkumná studie byla realizována v roce 2014, kdy bylo zjištěno, že obětí kyberšikany se stalo 50,90 % dětí a mládeže ve věkové kategorii 11-17 let. U 34,80 % respondentů se jednalo o průnik na účet, u 24,33 % o verbální útoky, u 26,36 % o obtěžování prozváněním. Pozitivním jevem je, že ve srovnání s lety 2009-2010 jsou děti a mládež již opatrnější na sdělování svých osobních údajů na internetu. (14)

V roce 2016 byla publikována studie o kybernetických útocích na učitele. Bylo zjištěno, že každý pátý učitel zažívá tento útok a škola ani nemá nejmenší tušení, že se něco takového děje. Oběťmi kybernetického útoku se stalo 21,73 % českých učitelů. Potvrdil to Národní výzkum kyberšikany českých učitelů, do něhož se zapojilo více než 5 100 učitelů základních a středních škol ze všech krajů ČR. Kybernetické útoky na učitele se nejčastěji odehrávají na sociálních sítích. Mezi další „útočící“ nástroje patří mobilní telefony, email, veřejný chat a webové stránky. Výzkum uskutečnilo Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty UP ve spolupráci se společnostmi O2 Czech Republic a Seznam.cz. (7)

V roce 2019 Policie ČR evidovala celkem 469 případů, které byly spáchané prostřednictvím internetu na osoby mladší osmnácti let. Nejčastěji se

jednalo o trestný čin ohrožování výchovy dítěte a sexuální nátlak, šíření pornografie, nebezpečné pronásledování, vydírání. (6)

2.7.2 Studie ve Světě

V roce 2012 proběhl v Evropě výzkum závislostního chování dětí, který se věnoval také kyberšikaně. Zkušenosti s kyberšikanou potvrdilo 21,9 % sledovaného vzorku respondentů, tedy více než 13 000 dětí ze 7 evropských zemí: Německo, Nizozemí, Polsko, Rumunsko, Španělsko, Řecko a Island. (28)

Existují ale také studie, které nabízejí zcela odlišná data. Např. podle statistiky National Center for Educational Statistics z roku 2012 zažilo šikanu 27,8 % studentů, ale jen 9 % zažilo kyberšikanu. Další výzkumy např. studie z USA ukazuje, že tradiční šikanu zažilo 25 % studentů a 10 % studentů samotnou kyberšikanu.

2.8 Ochrana a prevence online agresivity a možná specifika kyberšikany

Můžeme se před kyberšikanou a online agresivitou nějak chránit? Existují možnosti jak nebezpečí kyberšikany a online agresivity zabránit? Bohužel stoprocentní ochrana neexistuje, riziko můžeme pouze snížit. (15)

Určitě bychom se měli řídit základními následujícími pravidly:

1. Chránit si citlivé informace: nezveřejňovat zbytečně své osobní údaje, zvážit publikování svých fotografií či videí, být opatrní na svá přístupová hesla.
2. Případný útok co nejdříve oznámit a schraňovat si důkazy pro vyšetřování, dělat si screenshoty obrazovek, útočníka nahlaste.
3. S útočníkem přerušit veškerou konverzaci, nemstít se, nic neoplácet.
4. Být obezřetní v komunikaci s cizími osobami a nebýt přehnaně důvěřiví.
5. Nezveřejňovat materiály sexuální povahy.
6. Své nenávistné názory si nechávat pro sebe, nešířit je na internetu.
7. Informace zveřejněné na internetu si ověřit, může se jednat o hoaxy.
8. Nereagovat na internetové výzvy, které se šíří na internetu. (18)

Klíčovou roli hraje prevence, která by měla nastoupit samozřejmě ve chvíli, kdy dítěti poprvé pořídíme mobilní telefon nebo kdy se poprvé připojí na internet. Na prevenci by se měly podílet všechny složky, které se podílí na

výchově dítěte, tedy rodina, škola i celá společnost. Tak jako připravujeme své děti na to, aby zvládly nástrahy skutečného světa, musíme je naučit překonávat i problémy, se kterými se mohou setkat ve světě virtuálním. (15)

2.8.1 Prevence rodina

Dítě ve svém rodiči spatřuje vzor, u rodiče hledá rady, pochopení a pomoc. Proto, aby se rodič dokázal stát silnou oporou pro své dítě, musí začít u sebe. (12) Jedna z prvních základních věcí je, že sami rodiče by se měli neustále vzdělávat v oblasti informačních a komunikačních technologiích. Dostávali by tak více aktuálních informací a náhled na virtuálním nebezpečí. Do role učitele pro rodiče je samotné dítě vítězstvím. Tímto jednoduchým trikem lze získat více, než nové zkušenosti. Kromě aktivní komunikace s dítětem rodiče získají přehled o tom, jak dítě tráví čas na internetu a o co na internetu jeví zájem. Diskutovat o tom, jaké služby na internetu využívá a proč. Ptát se i na rizika s užívanými službami, poznat, zda si je jich dítě vědomo. (12)

Stát se přítelem svého dítěte na sociálních sítích, které užívá. Získávat tím nejen přehled o jeho „virtuálních“ přátelích, ale i další zdroj informací o zálibách nebo momentálních náladách dítěte. Vysvětlit dítěti, co je nevhodné zveřejňovat na sociálních sítích a proč tomu tak je. Učit dítě, že i na internetu je nutné dodržovat pravidla slušného chování. (12)

Měla by existovat určitá pravidla mezi rodiči a dětmi pro užívání internetu a telekomunikačních zařízení. Hlavně čas strávený jejich používáním. Seznámit dítě, že pokud se stane obětí nebo budou nějaké náznaky online agresivity, nebát se a nestydět se o tom hned komunikovat s rodiči, popřípadě s blízkou osobou. Klást dítěti na srdce, že není dobré se setkávat s osobami, které poznali přes internet a osobně je neznají.

Odborníci se shodují, že čas, který dětem dovolíme trávit, by se měl měnit na základě jejich věku. Starší děti přístup k počítači potřebují, už kvůli přípravám do školy. Je však nutno odlišovat mezi přípravou referátů a trávením času na sociálních sítích a jiných stránkách. Americká akademie pediatrii přišla s doporučením, že by děti neměly u obrazovek (ať už u těch počítačových, či televizních) trávit více než 2 hodiny denně. (26)

Rodiče mohou mít své děti pod kontrolou za použití různých bezpečnostních vybavení. Jak v oblasti internetu, tabletu tak i v oblasti mobilních telefonů. Pro stolní počítač nebo notebook je vhodné si pořídit bezpečné softwarové vybavení jako je antivirový program a firewall. Pro kontrolu aktivit dětí na internetu existuje několik cest. Jednou z nich je instalace specializovaného softwaru, případně nastavení přímo v rámci operačního systému. Například Windows nabízí rodičovskou kontrolu pod pojmem Rodina. Rodičovský zámek jako aplikaci můžete nainstalovat také na tablet, chytrý mobil a další mobilní zařízení.

Rodičovským zámek jsou vybaveny i lepší routery. V nastavení rodič vybere některý z připojených přístrojů a nastaví dítěti, co vše může při připojení přes router na internetu dělat. Kromě obsahu může rodič kontrolovat i čas, kdy může být uživatel připojen. Díky tomu může rodič například stanovit, že dítě bude mít internet dostupný pouze od pondělí do pátku v čase od 15 do 18 hodin. (20)

Jedna z nejdůležitějších věcí prevence je kontrola. Rodič by měl pravidelně kontrolovat historii navštívených webových stránek a práci s internetem. Kontrolovat komunikaci, závadovou komunikaci hned zálohovat jako případný důkaz. Jedná-li se o závažnou závadovou komunikaci, kontaktovat Policii ČR a zálohu ponechat odborníkům. (12)

V případě potřeby a podezření se nebát kontaktovat některé instituce, které se tímto problémem zajímají. Existuje jich několik. Nejznámější jsou např. Pomoc ONLINE, E-Bezpečí, Národní centrum bezpečnějšího internetu (Safer Internet), Poradenská linka pro pedagogy, Úřad na ochranu osobních údajů a mnoho dalších.

2.8.2 Prevence ve škole

Prevence online agresivity je pro řadu škol velmi ožehavé téma, které je nutné řešit včas. Právě prevence totiž přímo ovlivňuje výskyt sociálně-patologických fenoménů spojených s ICT ve školním prostředí. Řada škol bohužel prevenci řeší v situaci, kdy se ve škole již reálná kyberšikana (či jiné fenomény spojené s ICT) probíhá a je obtížné ji zastavit. Realizovat preventivní programy zaměřené na online agresivitu ve školním prostředí je nezbytné. (13)

Je třeba říci, že školy jsou povinny zajistit bezpečnost a ochranu zdraví svých žáků a zároveň vytvářet podmínky pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů. Tato povinnost je dána školským zákonem (Zákon 561/2004 Sb., 2012), konkrétně § 29, který se zaměřuje na bezpečnost a ochranu a zdraví ve školách. Strategické dokumenty školy vztahující se k prevenci rizikového chování zajišťuje vnitřní řád školy a školní řád, školní preventivní strategie, minimální preventivní program (preventivní program školy), krizové plány a další dokumenty jako jsou program školních poradenských služeb a plán dalšího vzdělávání pedagogů. (14)

Nejčastější formu preventivních aktivit představuje na základních školách výklad učitele, následují besedy externích subjektů – nejčastěji Policie ČR, neziskových organizací, pracovníků OSPOD apod.. (14)

Prvním krokem v boji proti online agresivitě je volba osoby, která bude zodpovědná za koordinaci a realizaci prevence, a která bude garantovat tvorbu odpovídajících strategií. Ideální je, pokud to je zaměstnanec zodpovědný za koordinaci celé činnosti proti šikaně (např. školní preventista). Na prevenci kyberšikany by se ale měli podílet všichni učitelé. (15)

Školní preventista by měl studentům pravidelně vysvětlovat tuto problematiku, včetně možností obrany, ochrany a řešení kyberšikany. Jelikož se s ITC setkávají i ve školním prostředí ve výuce. Jeden z nejlepších nápadů, je žákům pouštět konkrétní případy dané problematiky. Měl by tvořit určité strategie řešení kyberšikany a vytvořit strategií pozitivního používání telekomunikačních zařízení. V rámci dosavadních a časových možností provádět ve škole pravidelné kontroly prevence a zjišťovat informace žáků o této problematice.

Pro primární prevenci realizovanou formou edukace ve školním prostředí (ať již realizovanou pracovníky školy či externími subjekty) existuje celá řada zajímavých alternativ. Významnou alternativu představují mediální kampaně pravidelně vysílané v celoplošných komerčních a nekomerčních médiích, které jsou stejně tak realizovány v prostředí internetu. Další zajímavou alternativou jsou různé formy soutěží, které upozorňují na jednotlivé fenomény a do kterých se dobrovolně zapojují jednotlivé cílové skupiny – zejména žáci ZŠ. Tyto soutěže podněcují aktivitu dětí, podporují jejich kreativitu a zároveň je učí,

jak se bránit a jak postupovat v krizových situacích. Navíc zde dochází k silné motivaci cílové skupiny, což se odráží na kvalitě výstupů – např. soutěžních příspěvků. (13)

2.8.3 Technická prevence online prostředí

Zajistit bezpečné prostředí (nastavení počítače, umístění počítače v bytě, nabídka bezpečných služeb, webových stránek, apod.). Heslo je pro uživatele informačních a komunikačních technologií prvotní a základní ochrannou hradbou proti případným útočníkům, a proto je třeba heslu věnovat nemalou pozornost. (19) Nastavení hesla, tak aby bylo dostatečně silné a heslo nikomu nesdělovat ani svým nejbližším kamarádům. Pro jednotlivé sociální sítě si upravit jednotlivé informace, které mají být pro okolí schované a neviditelné, a které mohou přátele vidět a nepoužijí je k nějakému útoku. Další užitečnou radou je, zbytečně na internetu nezveřejňovat svou e-mailovou adresu.

2.8.4. Prevence na úrovni státu

Koordinace prevence rizikového chování zajišťuje v České republice více orgánů na různých úrovních – ať jde o ministerstva, popřípadě organizace, které byly ministerstvy řízeny, či koordinovány. Na úrovni státu se pak prevence rizikového chování online agresivity – řídí v obecné rovině řadou strategických dokumentů, ze kterých pak vycházejí dokumenty. Mezi strategické dokumenty, které jsou s prevencí spojeny, patří zejména:

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č.j.:21291/2010-28

Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č.j. MŠMT- 22294/2013-1,

Strategie prevence kriminality 2016–2020 (definovaná ve víceletých cyklech Usnesením vlády ČR)

Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013–2018 (Ministerstvo školství ČR, 2013)

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany na školách – pracovní verze k připomínkování (Ministerstvo školství, 2016a)

V České republice existuje celá řada projektů orientovaných na prevenci rizikového chování v prostředí internetu. Můžeme si jmenovat např. Projekt E-Bezpečí (Univerzita Palackého v Olomouci), Seznam se bezpečně (Seznam.cz), Web Rangers (Google Inc.) a další.

3. PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je popsat výskyt četnosti online agresivity na dvou základních školách u dětí staršího školního věku. Autorka pro realizaci výzkumné ankety oslovila žáky 7. – 9. ročníků dvou základních škol ve Středočeském kraji.

3.2 Výzkumné otázky a pracovní hypotézy

K vlastnímu šetření byly stanoveny následující výzkumné otázky a hypotézy.

Výzkumné otázky:

- 01:** Kolik času žáci průměrně tráví na internetu?
- 02:** Jak velká skupina žáků má osobní zkušenost s kyberšikanou?
- 03:** Jak velká skupina žáků má zkušenost s dalšími formy online agresivity?
- 04:** Stali se žáci někdy oběti vydírání a vyhrožování přes internet nebo mobilní telefon?
- 05:** Jsou oběťmi vydírání a vyhrožování častěji dívky nebo chlapci?
- 06:** Kolik činí měsíční kredit/paušál žáků?

Hypotézy

Hypotéza č. 1: Autorka předpokládá na základě dat studie z roku 2014 „Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu“, že bude osobní zkušenost respondentů s kyberšikanou přibližně stejná, tedy 50%.

Hypotéza č. 2: Druhá hypotéza vycházející z obecně známých faktů, ale také z dat studie HBSC o životním stylu starších žáků očekává, že polovina sledovaného souboru bude provozovat pasivně sportovní činnosti.

Hypotéza č. 3: Třetí hypotéza vycházející z obecně známé skutečnosti o změně životního stylu dnešních starších žáků se domnívá, že téměř většina sledovaného souboru tráví pravidelně každý den 2-5 hodin na internetu.

Hypotéza č. 4: Na základě znalosti o vyšší citové zranitelnosti dívek, lze vyslovit předpoklad, že ve sledovaném souboru budou mezi oběťmi online agrese převažovat dívky.

3.3 Metodika práce a charakteristika souboru

Autorka realizovala deskriptivní dotazníkové šetření na dvou základních školách (ZŠ Kounice, ZŠ Semice). Sama autorka zpracovala metodiku práce – dotazník.

Dotazníkové šetření bylo provedeno na Základní škole Kounice a Základní škole Semice u žáků druhého stupně, konkrétně u starších žáků 7. až 9. ročníků. Obě základní školy spadají pod okresní město Nymburk, který je součástí Středočeského kraje. ZŠ Kounice v roce 2020 navštěvovalo celkem 253 žáky. ŽS Semice ve stejném roce navštěvovalo o něco méně žáků, celkem 238.

Sběr dat proběhl během měsíce ledna a února roku 2020. Žáci byli informováni o dotazníkovém šetření, jeho dobrovolnosti a celkové anonymitě. Během realizace šetření se mohli zeptat na případné nejasnosti a dotazy. Obě školy požádaly o zpětnou vazbu výsledků dotazníkového šetření.

Dotazník obsahoval celkem 32 otázek. 26 otázek bylo s uzavřenou odpovědí a zbývajících 6 otázek s otevřenou odpovědí. Dotazník byl rozdělen na několik oddílů. Počínaje základní charakteristikou žáků, typy telekomunikačních zařízení, které děti vlastní, jejich využití, kyberšikanu a jiné formy online agresivity.

Získaná data z dotazníkového šetření byla matematicko-statisticky zpracována. Pomocí programu Microsoft Excel byla zpracována do tabulek a grafů s doplňujícími komentáři.

Studie se zúčastnilo všech 111 oslovených respondentů 7. – 9. ročníků. Z toho 37 žáků 7. ročníku, 34 žáků 8. ročníku a 40 žáků 9. ročníku. Z toho celkově 60 dívek a 51 chlapců.

Tabulka 1 Pohlaví

	ZŠ Kounice		ZŠ Semice		Celkem školy	
	počet	relativní četnost (%)	počet	relativní četnost (%)	počet	relativní četnost (%)
Dívka	22	40	29	52	51	46
Chlapec	33	60	27	48	60	54
Celkem	55	100	56	100	111	100

Tabulka 2 Počet žáků v jednotlivých ročnících

	ZŠ Kounice		ZŠ Semice		Celkem školy	
	počet	relativní četnost (%)	počet	relativní četnost (%)	počet	relativní četnost (%)
7. ročník	17	31	20	36	37	33
8. ročník	20	36	14	25	34	31
9. ročník	18	33	22	39	40	36
Celkem	55	100	56	100	111	100

4. VÝSLEDKY

V této kapitole jsou prezentovány výsledky formou tabulek a popisu odpovědí na jednotlivé otázky dotazníkového šetření od respondentů. Tabulky jsou doplněny o stručné komentáře. Grafy ke všem odpovědím jednotlivých otázek jsou uvedeny v příloze.

Otázka č. 1 – Druhy sídelních útvarů, kde žáci žijí

Tabulka 3 Druhy sídelních útvarů

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
vesnice	45	79	62
městys	51	4	27
město	4	18	11
Celkem	100	100	100

Z tabulky nám vyplývá, že ZŠ Semice navštěvuje více žáků, kteří žijí na vesnici a ve městě v porovnání s druhou školou. V celkovém součtu obou škol dominuje typ sídelního útvaru vesnice.

Otázka č. 2 - Typ obydlí žáků

Tabulka 4 Typ obydlí žáků

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
rodinný dům	98	98	98
sídliště	2	2	2
městská čtvrť	0	0	0
Celkem	100	100	100

98 % sledovaných respondentů (ZŠ Kounice 54 žáků, ZŠ Semice 56 žáků) z obou škol žijí v rodinném domě. Pouze 2% respondentů z každé školy žije na sídlišti.

Otázka č. 3 – Typy informačních a telekomunikačních zařízení

Na ZŠ Kounice vlastní všichni žáci (100%) sledovaného souboru mobilní telefon. Na ZŠ Semice je výjimkou pouze jeden žák sledovaného souboru, který nemá mobil. Až 70 % respondentů uvedlo, že vlastní dvě informační a

telekomunikační zařízení. Žáci v Kounicích 75% sledovaného souboru (41 žáků) vlastní počítač/notebook, v Semicích 70 % (39 žáků).

Tabulka 5 Typy informačních a telekomunikačních zařízení

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
mobil/spartphone	100	98	99
tablet	18	29	23
počítač/notebook	75	70	72

Otázka č. 4 – Použití internetu rodiči a kde

Tabulka 6 Použití internetu rodiči

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
ano, doma	96	93	95
ano, v zaměstnání	58	54	56
ne	0	0	0
nevím	2	4	3

Po součtu obou škol, 108 rodičů žáků (95 %) používá internet doma a 62 rodičů žáků internet využívá také v zaměstnání.

Otázka č. 5 – Nejčastější místa připojení k internetu

Tabulka 7 Nejčastější místa připojení k internetu

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
škola	0	16	8
domov	100	100	100
mimo domov	73	98	86
jinde	0	0	0

Pouze 16 % žáků základní školy Semice se připojuje na internet ve škole. Všechny 100 % respondentů sledovaných škol se připojuje hlavně doma. Nepatrný rozdíl je v připojení mimo domov, kde 98% žáků ZŠ Semice využívá tohoto připojení. Přes 50 % žáků se mimo domov připojuje v kolektivu kamarádů, 30 % na Wifi na nákupních centrech a přes 15 % v dopravních prostředcích (Tabulka 32) v příloze.

Otázka č. 6 – Průměrný čas trávený na internetu

Tato otázka je zároveň odpovědí na první výzkumnou otázkou. Jak nám ukazuje tabulka 9, průměrný čas žáků trávený na internetu se nám liší na obou sledovaných školách. 29 žáků (53 %) ZŠ Kounice tráví pravidelně na internetu 2 – 5 hodin každý den. Na ZŠ Semice pouze 21 žáků (38 %) udává tento čas. Relativně velký rozdíl máme u odpovědi více hodin. Až 7 žáků (30 %) semické základní školy tráví průměrný čas 7-10 hodin na internetu.

Tabulka 8 Průměrný čas trávený na internetu

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
pravidelně každý den 1-2 hodiny	31	20	25
pravidelně každý den 2-5 hodin	53	38	45
více hodin každý den	0	30	15
3-5 x týdně	0	0	0
1-2 x týdně	0	0	0
zcela nepravidelně	16	13	14
Celkem	100	100	100

Otázka č. 7 Nejčastější využití internetu

Tabulka 9 Nejčastější využití internetu

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
učení	20	32	26
hraní online her	25	45	35
sociální sítě	84	84	84
stahování filmů/hudba	42	57	50
vyhledávání informací	40	57	49

Tyto výsledky nám ukazují, že žáci obou škol nejčastěji využívají internet pro sociální sítě. Rozdíl se nachází u škol při využití internetu pro učení a hraní online her. Kde 32 % žáků ZŠ Semice využívá internet pro učení a dokonce 45 % (25 žáků) pro hraní her online. Oproti tomu jen 20 % žáků ZŠ Kounice využívá internet pro učení a méně ho žáci využívají pro hraní her než žáci v ZŠ Semice. Polovina všech respondentů obou škol užívá internet na více než jednu aktivitu.

Otázka č. 8 – Nejčastější používané sociální sítě

Výsledky dotazníkového šetření ukazují, že přes 80 % žáků obou ZŠ využívá Instagram jako hlavní sociální síť. Přes 62 % žáků jedné i druhé školy využívají sociální síť Snapchat. Rozšířené jsou i jiné sociální sítě (33 – 45 %) jako je Tik Tok, Viber, WhapsApp. Přes 70 % respondentů celého sledovaného souboru využívá více jak jednu sociální síť.

Tabulka 10 Nejčastější používané sociální sítě

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
Facebook	40	55	48
Instagram	89	80	85
Twitter	22	25	23
Snapchat	62	63	62
Lidé.cz	0	0	0
Jiné	33	45	39

Otázka č. 9 – Poučení o rizicích při práci ve virtuální realitě

Tabulka 11 Poučení o rizicích při práci ve virtuální realitě

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
ano, od rodičů	73	63	68
ano, ve škole	91	84	87
ano, od kamarádů	0	4	2
ano, v rámci zájmového kroužku	4	0	2
ano, na internetu	16	20	18
ne	0	7	4
nejsem si jistá/jistý	0	0	0

Tabulka č. 12 ukazuje poučenost žáků o rizicích virtuální reality. Bohužel rodiče zaostávají s poučením za školou. 91% žáků ZŠ Kounice udává získání informací a poučení o rizicích ve škole, v ZŠ Semice je to pouze 84 %. Poučení od rodičů uvádí významně méně žáků, v Kounicích 73 %, v Semicích 63 %. V ZŠ Semice uvedlo 7% žáků, že není poučeno vůbec. Můžeme zkonstatovat, že přes 80 % žáků získalo dvojité poučení o rizicích ve virtuální realitě.(škola, rodina). Část žáků obou škol udávalo i poučení na internetu.

Otázka č. 10 – Znáš význam slova kyberšikana?

Tabulka 12 Znáš význam slova kyberšikana?

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
ano	96	100	98
ne	0	0	0
nejsem si jistá/jistý	4	0	2
Celkem	100	100	100

Z celkového počtu sledovaného souboru (111 žáků), 98 % respondentů zná význam slova kyberšikana. Pouze 2 % respondentů si není jistá s významem tohoto slova. Žáci obou škol jsou na tom v této otázce zhruba stejně. Jen 2 žáci ZŠ Kounice neznají význam slova kyberšikana.

Otázka č. 11 – Znáš někoho, kdo byl obětí kyberšikany?

Odpověď na tuto otázku nám ukazuje tabulka 14. Přes polovinu respondentů (55 %) ZŠ Kounice zná někoho, kdo se stal obětí kyberšikany. Oproti tomu na ZŠ Semice jen 23 % respondentů zná někoho, kdo byl obětí kyberšikany.

Tabulka 13 Znáš někoho, kdo byl obětí kyberšikany?

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
ano	55	23	39
ne	31	66	49
nejsem si jistá/jistý	15	11	13
Celkem	100	100	100

Otázka č. 12 – Ty sám/a jsi se stal/a obětí kyberšikany?

Tabulka 14 Ty sám/a jsi se stal/a obětí kyberšikany?

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
ano	9	14	12
ne	80	82	81
nejsem si jistá/jistý	11	4	7
Celkem	100	100	100

Na základní škole Kounice přiznalo osobní zkušenost v roli oběti s kyberšikanou 9 % žáků a 11 % si nebylo jisto, zda se jednalo o kyberšikana. V ZŠ Semice tuto skutečnost uvedlo dokonce 14 % a 4 % si nebyla jistá. Lze tedy

konstatovat, že zhruba pětina dětí má osobní zkušenost s online agresí typu kyberšikana.

Otázka č. 13 – Pokud ano, svěřil/a ses někomu a vyhledala pomoc?

Odpovědi na tuto otázku ukazují, že oběti kyberšikany na ZŠ Kounice se nejčastěji svěřili rodičům a kamarádům. Jeden žák kounické školy se svěřil učiteli. Oběti kyberšikany v ZŠ Semice, se z poloviny svěřili rodičům, ale druhá polovina se nesvěřila nikomu!

Tabulka 15 Pokud ano, svěřil/a ses někomu a vyhledala pomoc?

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
ano, učitelé	20	0	8
ano, spolužáci	0	0	0
ano, kamarádi	40	37,5	38
ano, rodiči	80	37,5	54
ano, trenéři, vedoucímu kroužku	0	0	0
ano, knězi	0	0	0
odborníci	0	0	0
někomu jinému	20	0	8
ne	0	50	31

Otázka č. 14 - Stal/a ses obětí ponížení rozesíláním fotografií přes internet nebo mobilní telefon?

Tabulka 16 Stal/a ses obětí ponížení rozesíláním fotografií přes internet nebo mobilní telefon?

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
ano	5	13	9
ne	67	70	68
nevím o tom	27	18	23
Celkem	100	100	100

Z výsledků této otázky jsme získali informaci, že 13 % respondentů semické ZŠ má zkušenost s ponížením, díky rozesíláním jejich fotografií přes internet nebo mobilní telefon. Na kounické ZŠ je toto číslo významně nižší, tuto zkušenost uvedlo pouze 5 % respondentů.

Otázka č. 15 – Kdo byl útočník?

Tabulka 17 Kdo byl útočník?

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
spoluzák ze třídy	67	14	30
žák z jiné třídy	0	0	0
kamarád	33	43	40
cizí dospělá osoba	0	0	0
známá dospělá osoba	0	0	0
učitel	0	14	10
nevím	0	29	20
Celkem	100	100	100

Kouničtí žáci shodně uvedli, že útočníkem byli spolužáci ze třídy, jeden žák uvedl, že se jednalo dokonce o kamaráda. V Semicích žáci v roli oběti uvedli, že útočníkem byl ve 43 % kamarád, ve 29 % nevěděli, kdo byl agresorem. Jeden žák uvedl, že útočníkem byl učitel.

Otázka č. 16 – Komu jste se svěřili jako první?

Tabulka 18 Komu jste se svěřili jako první?

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
rodičům	33	29	30
kamarádce/kamarádovi	33	57	50
třídnímu učiteli	0	14	10
odborníkovi	0	0	0
někomu jinému	33	0	10
Celkem	100	100	100

Z výsledků vyplývá, že na ZŠ v Kounicích se každá oběť svěřila někomu jinému: rodičům, kamarádovi/kamarádce a někomu jinému (příbuznému). Na ZŠ Semice se oběti častěji svěřovali s touto zkušeností kamarádovi (57 %) než rodičům (29 %).

Otázka č. 17 – Založil ti někdo falešný profil na sociální síti?

Tabulka 19 Založil ti někdo falešný profil na sociální síti?

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
ano	7	13	10
ne	75	75	75
nevím o tom	18	13	15
Celkem	100	100	100

Výsledky této otázky ukázaly, že žáci v kounické škole mají menší zkušenosti s tímto typem online agresivity než žáci v semické škole. V Kounicích má zkušenost pouze 7 % žáků oproti druhé porovnávací škole, kde až 13 % žáků.

Otázka č. 18 – Kdo byl útočník?

V tabulce č. 21 výsledky dotazníkového šetření ukazují, že 86 % obětí na ZŠ Semice neví, kdo byl útočníkem a ostatní uvádí cizí dospělou osobu, která jim falešný profil na sociální síti založila. Polovina obětí ze ZŠ Kounice vykazuje jako útočníka cizí dospělou osobu a z druhé poloviny také nevědí, kdo je útočník.

Tabulka 20 Kdo byl útočník?

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
spolužák ze třídy	0	0	0
žák z jiné třídy	0	0	0
kamarád	0	0	0
cizí dospělá osoba	50	14	27
známá dospělá osoba	0	0	0
učitel	0	0	0
nevím	50	86	73
Celkem	100	100	100

Otázka č. 19 - Stal/a ses obětí vydírání a vyhrožování přes internet nebo mobilní telefon?

Tabulka 21 Stal/a ses obětí vydírání a vyhrožování přes internet nebo mobilní telefon?

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
ano	4	20	12
ne	91	73	82
nevím o tom	5	7	6
Celkem	100	100	100

Odpověď na otázku, zda se žáci někdy stali oběťmi vydírání a vyhrožování přes internet nebo mobilní telefon ukazuje tabulka č. 21. Oběťmi se stalo 20 % respondentů ZŠ Semice a pouze 4 % respondentů ze ZŠ Kounice. Vydírání a vyhrožování jsou více vystaveny dívky - 68%, chlapci pouze z 38 %. Data jsou uvedena za celý soubor v tabulce č. 34 v příloze této práce.

Otázka č. 20 – Kdo byl útočník?

Tabulka 22 Kdo byl útočník?

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
spolužák ze třídy	0	9	8
žák z jiné třídy	0	9	8
kamarád	0	0	0
cizí dospělá osoba	50	18	23
známá dospělá osoba	0	9	8
učitel	0	0	0
nevím	50	55	54
Celkem	100	100	100

Výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že na obou školách zhruba stejně (50 %) dotčených respondentů netuší kdo je jejich útočníkem. Kounické děti dále uvádí cizí dospělou osobu, zatímco děti ze Semic častěji spolužáky ze třídy či školy nebo známou dospělou osobu.

Otázka č. 21 – Byl/a jsi někdy svolána přes internet nebo mobilní telefon na hromadnou bitku s kamarády?

Tabulka 23 Byl/a jsi někdy svolána přes internet nebo mobilní telefon na hromadnou bitku s kamarády?

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
ano	7	11	9
ne	89	88	88
nevím, nepamatuji si	4	2	3
Celkem	100	100	100

Z výsledků je patrné, že vyšší procento žáků s touto zkušeností najdeme mezi žáky ZŠ Semice, kde až 11 % respondentů uvedlo pozitivní odpověď oproti 7 % žáků z kounické školy.

Otázka č. 22 – Zúčastnil/a jsi se?

Tabulka 24 Zúčastnil/a jsi se?

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
ano, jako divák	25	33	30
ano, zapojil/a jsem se	75	0	30
ano, natáčel/a jsem na mobil	0	67	40
Ne	0	0	0
Celkem	100	100	100

Výsledky této otázky jsou velmi překvapující. Všichni čtyři žáci ZŠ Kounice, kteří byli svoláni na bitku, se jí zúčastnili, tři z toho se zapojili a jeden byl jako divák. Žáci ze Semic, kteří byli svoláni na bitku, se zúčastnili a z nich dvě třetiny natáčeli bitku na mobil a třetina pouze přihlížela.

Otázka č. 23 – Víš o tom, že některý z učitelů na škole se stal obětí kyberšikany?

Z výsledků uváděných v tabulce č. 26 vyplývá, že žáci ze ZŠ Kounice se z 64 % nesetkali s tím, že by byl učitel na jejich škole obětí kyberšikany, zbývající 36 % označilo odpověď, že nevědí. Ale na Základní škole v Semicích bylo zjištěno, že 5 % jejich respondentů (3 žáci) ví, že učitel se stal obětí kyberšikany.

Tabulka 25 Víš o tom, že některý z učitelů na škole se stal obětí kyberšikany?

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
ano	0	5	3
ne	64	45	54
nevím	36	50	43
Celkem	100	100	100

Otázka č. 24 – O jaké formy kyberšikany se jednalo?

Tato otázka se týkala jen ZŠ Semice na základě výsledku předchozí otázky. Téměř všichni tři respondenti označili stejné formy kyberšikany, kterým byli vystaveni učitelé na jejich škole. Jednalo se o urážky, pomluvy, zesměšňování a vytvoření falešného profilu.

Tabulka 26 O jaké formy kyberšikany se jednalo?

	ZŠ Semice
	relativní četnost (%)
urážky	100
pomluvy	100
ponižují video	0
falešný profil	67
zesměšňování	100
hloupé vtípky	0
jiné	0

Otázka č. 25 – Víš, jak se cítí oběť jakékoli online agrese prostřednictvím telekomunikačních technologií?

Tabulka 27 Víš jak se cítí oběť jakékoli online agrese prostřednictvím telekomunikačních technologií?

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
ano	62	66	64
ne	20	16	18
nevím	18	18	18
Celkem	100	100	100

Výsledkem dotazníkového šetření této otázky ukázaly, že si žáci obou škol vedou podobně. Přes 60 % žáků si dokáže představit, jak se cítí oběť online agrese, tedy zhruba dvě třetiny dětí ví, jak se cítí a s čím se musí potýkat oběť.

Otázka č. 26 – Pociťuješ na sobě zdravotní problémy způsobené telekomunikačními prostředky?

Tabulka 28 Pociťuješ na sobě zdravotní problémy způsobené telekomunikačními prostředky?

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
ano	29	27	28
ne	65	68	67
nevím	5	5	5
Celkem	100	100	100

Z výsledků je patrné, že na obou školách pociťuje zdravotní problémy spojené s používáním telekomunikačních prostředků okolo 30 % respondentů. Přes 60 % respondentů obou škol žádné zdravotní příznaky nepociťuje. Nezodpovězenou otázkou zůstává citlivost a vnímavost respondentů vůči svým pocitům, subjektivním steskům atd. Přesto skutečnost, že třetina respondentů dává své problémy do souvislosti s používáním telekomunikačních prostředků, ukazuje závažnost problematiky.

Otázka č. 27 – Jaké zdravotní problémy pociťuješ?

Tabulka 29 Jaké zdravotní problémy pociťuješ?

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
bolest hlavy	56	60	58
suché oči, pálení v očích	50	20	35
bolavá záda	25	53	39
nespavost	56	33	45

U zmiňovaných přibližně 30 % respondentů z každé školy, kteří uvedli zdravotní problémy, byly mezi nejčastější subjektivní stesky zařazeny v 58 % bolest hlavy, ve 45 % nespavost, v 39 % bolest zad a ve 35 % suché oči/pálení v očích.

Otázka č. 28 – Kolik korun činí tvůj měsíční kredit/paušál?

Z tabulky č. 30 vyplývá odpověď na poslední výzkumnou otázku. Byl zjištěn jen nepatrný rozdíl mezi žáky obou škol, co se týká kreditu/paušálu do 600 Kč, rozdíl byl nalezen až u výše kreditu/paušálu nad 1000 Kč ve prospěch kounických žáků, kde se také objevily částky vyšší, dosahující 1200 – 1500 Kč.

Tabulka 30 Kolik korun činí tvůj měsíční kredit/paušál?

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
do 300 Kč	40	48	44
300-600 Kč	44	38	41
600-1000 Kč	7	13	10
více	9	2	5
Celkem	100	100	100

Otázka č. 29 – Jaké provozuješ koníčky?

Tabulka 31 Jaké provozuješ koníčky?

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
sport	87	89	88
čtení	27	25	26
turistika	13	9	11
fotografování	25	30	28
jiné	20	18	19

Z dotazníkového šetření vyplývá, že se na obou školách téměř 90 % respondentů věnuje sportu. Okolo 30 % žáků na obou školách se věnuje fotbalu, jízdě na kole. Přes 50 % žáků na obou školách mají i jiné sportovní koníčky. Často se objevoval florbal, basket, jízda na koni, aerobic a další, jak ukazuje tabulka č. 35 uvedená v příloze této práce. Z nespportovních zájmů vévodí na obou školách ve 30 % čtení. Šetření dokazuje, že se žáci snaží věnovat sportu a jiným koníčkům než jen telekomunikačním prostředkům.

5. DISKUSE

První hypotéza na základě dat studie z roku 2014 „Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu“, že bude osobní zkušenost respondentů s kyberšikanou přibližně stejná, tedy 50 %. Pracovní hypotéza se částečně potvrdila.

Výsledky dotazníkového šetření u dvou sledovaných základních škol ve Středočeském kraji ukázaly, že pouze 12 % respondentů se stal obětí kyberšikany a část respondentů si nebyla jistá, což celkem vytváří entitu pětiny obětí. Autorka se domnívá, že částečné nepotvrzení hypotézy může vycházet na jedné straně z dobré informovanosti a poučení o rizikovém chování ve virtuální realitě. Např. ZŠ Kounice do výuky průběžně zařazuje preventivní programy spojené s problémem virtuálního chování. Spolupracuje také se sdružením „Hope4kids“, které informuje děti jak se chovat správně na internetu. Je výborné, že prevence je provozována už i u malých dětí, formou maňásku. Ani druhá základní škola nebyla pozadu. Na druhé straně stále přetrvává otázka, zda se dítě dozví o útoku, zda určité chování vnímá jako útok, jak je vůči útoku citlivé a také ochotu přiznat a svěřit se se zkušeností s kyberšikanou. Zde často vyvstává problém s tím, má-li se dítě komu svěřit a tím je dotčen problém nikoli fyzické dostupnosti, ale zejména emocionální a sociální. Často se u teenagerů setkávám s popíráním tohoto fenoménu, aby ani sami před sebou neztratili svoji tvář.

Druhá hypotéza vycházející z obecně známých faktů, ale také z dat studie HBSC o životním stylu starších žáků očekává, že polovina sledovaného souboru bude provozovat pasivně sportovní činnosti. Tato pracovní hypotéza se částečně potvrdila.

Z celkového sledovaného souboru 88 % respondentů uvedlo, že se věnuje sportu. S ohledem na zaměření studie nebyla této problematice věnována detailní pozornost, tak abychom mohli precizně vyhodnotit pravidelnost a intenzitu pohybových aktivit respondentů, otázka sama se soustředila jen zjištění, zda žáci mají mezi svými koníčky sportovní aktivity. Na základě výsledků lze konstatovat, že se žáci staršího školního věku snaží aktivněji využívat svůj volný čas. Největší úspěch mezi respondenty měl fotbal, jízda na kole, florbal, basket, tenis a u dívek zejména aerobic.

Důvodem zvýšeného zájmu o sport ze stran respondentů může být dát tím, že obě základní školy významně podporují a vytváří podmínky pro atletiku a sport celkově. Pravidelně se zúčastňují všech okresních a mimo okresních sportovních soutěží, jako jsou závody v atletice, běhu, fotbalu a florbalových turnajů. V Kounické škole mají od listopadu roku 2015 novou sportovní halu, kde se mohou sportu naplno věnovat žáci i v zimních měsících. V Kounicích i Semicích působí dětský fotbalový kroužek.

Třetí hypotéza vycházející z obecně známé skutečnosti o změně životního stylu dnešních starších žáků se domnívá, že téměř většina sledovaného souboru tráví pravidelně každý den 2-5 hodin na internetu. Tato pracovní hypotéza se potvrdila částečně.

Téměř polovina sledovaného souboru tráví pravidelně 2 – 5 hodin každý den na internetu. Rozdíly s trávením času se na sledovaných školách liší. Polovina souboru žáků ze ZŠ Kounice sice tráví pravidelně 2 – 5 hodin každý den na internetu, ale na druhé škole téměř třetina žáků uvedla, že je denně na internetu více jak 5 hodin. Objevovali se časy dokonce od 10 - 15 hodin.

Výsledky jsou jistě ovlivněné rodinným zázemím každého žáka a nabídkou zájmových kroužků ve škole a v místě bydliště. Záleží výrazně na tom, jak se rodiče svým dětem věnují, zda pravidelně podnikají společné aktivity a zda jsou děti nějak zainteresováni do chodu domácnosti. A popřípadě jaké provozují další koníčky.

Čtvrtá pracovní hypotéza na základě znalosti o vyšší citové zranitelnosti dívek, lze vyslovit předpoklad, že ve sledovaném souboru budou obětmi online agrese převažovat dívky. Tato hypotéza se potvrdila.

Dívky ve sledovaném souboru uvedly, že jsou více vystaveny vydírání a vyhrožování prostřednictvím internetu nebo mobilního telefonu než chlapci a stávají se tak obětmi online agresivity častěji než chlapci.

Jedním z důvodů je skutečnost, že dívky a ženy jsou obecně častěji obětmi jakékoli agrese. Proč tomu tak je i v období staršího školního věku může být skutečnost, že dívky se stávají více citlivé a zranitelné. Uzavírají se do sebe a nacházejí i útěchu u neznámých anonymních lidí, kterým se často svěřují. Líbí se jim, že přes informační telekomunikační zařízení nejsou vidět a mohou více

otevřít svoji duši, než kdyby byli s osobou tváří v tvář. A získávají pocit, že se o ně konečně někdo zajímá a někoho upoutaly. Toto může vést už k prvním zkušenostem s online agresí.

6. ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývá problematikou online agresivity u dětí staršího školního věku. Cílem práce bylo popsat výskyt četnosti online agresivity u dětí staršího školního věku (7. – 9. ročníků) na dvou základních školách Středočeského kraje

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 111 oslovených respondentů 7. – 9. ročníků. Z toho celkem 60 dívek a 51 chlapců. Dotazník obsahoval celkem 32 otázek. 26 otázek bylo s uzavřenou opovědí a zbývajících 6 otázek s otevřenou odpovědí. Byly stanoveny celkově čtyři pracovní hypotézy.

Ze studie vyplynulo, že 23% respondentů sledovaného souboru mělo zkušenost s různými formami online agresivity. Žáci ZŠ Kounice vykazali zkušenost s touto problematikou pouze z 20 ti %, ale druhá sledovaná základní škola Semice až z 28 %. Na obou školách byly převládajícími oběťmi dívky (ZŠ Kounice – 7 dívek, ZŠ Semice - 8 dívek). Přestože je sledovaný soubor malý a nelze dovozovat obecnou platnost, zjištěná data potvrzují vysokou aktuálnost násilí v online světě adolescentů. Při pohledu na získané výsledky lze formulovat závěr, že vyšší výskyt obětí online agresivity byl identifikován ve škole, kde byla uváděná nižší míra poučení o rizicích při práci v online světě.

Mezi školami byl identifikován rozdíl v četnosti obětí kyberšikany, obětí vyhrožování a vydírání, ale také varující data o novém fenoménu ve svolávání na hromadné bitky v neprospěch ZŠ Semice. Tento problém je alarmující, a zarážející je skutečnost, že tomuto fenoménu vévodí dívky. Ty byly častěji účastnicemi svolaných hromadných bitek, kdy se také aktivně zapojily, popřípadě natáčely na mobil. Dívky zaujímaly prvenství ve všech formách online agresivity na obou školách.

V Kounicích se ukázalo, že polovina žáků ZŠ sice tráví pravidelně na internetu 2 – 5 hodin, což je o něco více než žáci v Semicích, ale sedm žáků semické školy je schopno trávit průměrně na internetu až 7 – 10 hodin. Při využití internetu pro učení naopak vítězí ZŠ Semice s jednou třetinou žáků oproti pětina kounických žáků. Opačný rozdíl je při využití internetu pro hraní online her, kde pro změnu vítězí semická škola nad kounickou.

Pozitivním zjištěním bylo, že převážná většina respondentů se věnuje sportům a dalším zájmovým činnostem. Nevyřčenou otázkou zůstává četnost a intenzita zájmových aktivit. Autorka se domnívá, že v rámci celé společnosti by bylo přívětivé, aby tento vzestup nastal u všech dětí nejen povinných školní docházce.

Závěrem lze konstatovat, že tato studie přinesla pro Základní školu Kounice lepší výsledky než pro ZŠ Semice, ale s ohledem na malý počet respondentů v obou školách nelze data zobecnit, nicméně jsou dobrým vodítkem a inspirací pro další rozvoj preventivních aktivit online agresivity na základních školách.

Používání informačních a telekomunikačních prostředků je stále více „trendy“ v dnešní společnosti. Můžeme říci, že ne jenom pro děti staršího školního věku, ale ve všech stádiích dospívání. Ten kdo nevlastní mobilní telefon, nepoužívá sociální síť jako by nežil a nepatřil mezi děti 21. století. Proto vystupuje do popředí nutnost prevence od prvního kontaktu dítěte s telekomunikačními technologiemi a pro školáka platí, že rodič by ho měl dobře vyzbrojit informacemi pro práci ve virtuální realitě. Tato prevence si zaslouží stejnou pozornost jako prevence dopravních úrazů – málokterý rodič nevybaví dítě na kolo helmou, v autě nepřipoutá, ale počítač nebo smartphone mu často dá do ruky jen s lakonickou radou typu „nedělej tam blbosti“.

Prevenici na úrovni rodiny můžeme shrnout do základních deseti bodů:

1. Vzdělávání rodičů a poučení dětí.
2. Být virtuálním přítelem svého dítěte a komunikovat s ním.
3. Respekt dítěte.
4. Vyhledávání pouze ověřených zdrojů informací.
5. Naučit dítě chránit své soukromí v online světě.
6. Posilovat slušné chování dítěte.
7. Být oporou dítěti, ne vychovatelem.
8. Stanovit přesná pravidla práce ve virtuálním prostředí.
9. Kontrola času a historie.
10. Být citlivý k jakékoli změně chování dítěte.

Prevence na úrovni škol:

1. Zavést do školního řádu pravidla používání ICT, internetu a mobilních telefonů (během vyučování, o přestávkách, v areálu školy).
2. Informovat žáky o etiketě a listině práv na internetu. O této listině by měli být informováni i rodiče žáků, např. vyvěšením na webové stránky školy.
3. Instalovat a využívat software, který v učebnách vyučujícímu umožňuje informovat se přes svůj počítač, co právě žák na své ploše dělá. (Informovat o tomto opatření žáky a systém nezneužívat!)
4. Být vzorem vhodného užívání moderních technologií.
5. Pracovat na povědomí žáků o rizikovém chování na internetu.
6. Definovat kompetence v rámci školy a na akcích konaných školou mimo místo, kde se uskutečňuje vzdělávání.
7. Začlenit témata spojená s rizikovým chováním na internetu do výuky.
8. Vzdělávat pedagogy.
9. Podporovat pozitivní využívání technologií. (35)

Všechny formy online agresivity mají dopad na celkové zdraví jedince agresora, tak oběti. Dochází ke změně celkové pohody dítěte, emociální pohody, celkové ztráty bezpečí, které může končit až sebevražednými pokusy o život. Už z tohoto důvodu je velmi důležitá hlavně prevence na úrovni rodině a následně školy a dalších případných zařízení, které dítě navštěvuje.

7. SOUHRN

Cílem bakalářské práce na téma „Online agresivita dětí“ je popsat četnost výskytu online agresivity dětí na dvou základních školách Středočeského kraje u dětí staršího věku.

Bakalářská práce se skládá z teoretické a praktické části. Teoretická část zahrnuje charakteristiku žáků staršího věku, jejich životní styl a věkové zvláštnosti, formy online agresivity, dopad online agresivity na oběti a aktéry, agresivní chování vůči učitelům, negativní dopad na celkové zdraví dětí staršího věku při používání informačních technologií a v neposlední řadě prevence online agresivity z pohledu rodiny, školy a online prostředí.

Praktická část bakalářské práce zahrnuje dotazníkové šetření, které bylo provedeno na Základní škole Kounice a Základní škole Semice. Sledovaný soubor se tvoří 111 respondentů, z toho je 50% (55 žáků) ZŠ Kounice a 50 % (56 žáků) ZŠ Semice navštěvujících 7. – 9. ročník. Dotazník byl předložen k anonymnímu a dobrovolnému vyplnění s obsahem 32 otázek. Výsledky studie ukázaly, že 23 % respondentů z celkového sledovaného souboru má zkušenost s online agresivitou. Na základní škole v Kounicích má zkušenost pouze 11 % respondentů a na druhé škole až 16 % respondentů s online agresivitou.

V závěru bakalářské práce je představa prevence na úrovni rodiny a školy. Dopady na celkové zdraví jedinců.

8. SUMMERY

The aim of the bachelor's thesis on the topic "Online aggression of children" is to describe the frequency of online aggression of children at two primary schools in the Central Bohemian Region in older children.

The bachelor thesis consists of a theoretical and a practical part. The theoretical part includes characteristics of students' age, lifestyle, and age peculiarities. We can also find in the theoretical part the type of online aggression, impact on the victims, aggressive behavior towards the teachers, overall impact on the health of older-aged kids with using technologies, and last but not least, prevention of online aggression from the point of view of the family, the school and the online environment.

The practical part of the bachelor's thesis includes a questionnaire survey that was conducted at the Elementary school Kounice and Elementary school Semice. The monitored group consisted of 111 respondents (Elementary school Kounice-55, Elementary school Semice-56) attending these schools in the 7th - 9th grade. The questionnaire was submitted for anonymous and voluntary completion with 32 questions. The results of the study showed that 23% of respondents from the total sample have experienced online aggression. Only 11% of respondents have experienced at the Elementary school Kounice and 16% at the Elementary school Semice.

At the end of the bachelor's thesis, prevention at the level of parents and school are presented. Impacts of online aggression.

9. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Computerworld.cz. *Děti stráví online i víc než sedm hodin denně. Omezit internet musí jejich rodiče.* [online]. [cit. 20.8.2020]. Dostupné z: <https://computerworld.cz/analyzy-a-studie/deti-stravi-online-i-vic-nez-sedm-hodin-denne-omezit-internet-musi-jejich-rodice-55194>
2. ČERNÁ, Alena. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem.* Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-210-6374-7.
3. CSÉMY, Ladislav. *Životní styl a zdraví českých školáků: z výsledků mezinárodní srovnávací studie Světové zdravotnické organizace The Health Behaviour in school-aged Children (HBSC).* Praha: Psychiatrické centrum, 2005. ISBN 80-85121-94-8
4. CSÉMY, Ladislav, KALMAN, Michal a Jana Vašíčková, ed. *Zdraví a životní styl dětí a školáků.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3409-4.
5. e-bezpečí.cz. *Cyberstalking – praktické ukázky.* [online]. [cit. 21.8.2020]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/kyberstalking/127-44>
6. e-bezpečí.cz. *Statistika kybernetické kriminality za rok 2019.* [online]. [cit. 21.8.2020]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/z-jinych-webu/1749-statistika-kyberneticke-kriminality-za-rok-2019>
7. e-bezpečí.cz. *Tiskové zprávy.* [online]. [cit. 21.8.2020]. Dostupné z: <https://e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/tiskove-zpravy/88-kybersikana-ucitelu-2016-tiskova-zprava/file>
8. e-bezpečí.cz. *Zdravotní a psychické následky kyberšikany mezi dětmi a dospívající mládeží.* [online]. [cit. 15.8.2020]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/dalsi-temata/355-zdravotni-a-psychicke-nasledky-kyberikany-mezi-dtmi-a-dospivajici-mlade>
9. Hazelwood, S. D., & Koon-Magnin, S. (2013). *Cyber stalking and cyber harassment legislation in the United States: A qualitative analysis.* International Journal of Cyber Criminology, 7(2), 155–168.

10. Kábrt, J. *Životní styl a riziko civilizačních nemocí*. Vnitř Léč. 2014;60(5-6):458-461
11. KALMAN, Michal. *Národní zpráva o zdraví a životním stylu dětí a školáků: na základě mezinárodního výzkumu uskutečněného v roce 2010 v rámci mezinárodního projektu „Health Behaviour in School-aged Children: WHO Collaborative Cross-National Study (HBSC)“ : HBSC, Česká republika, 2010. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN isbn978-80-244-2985-4.*
12. KOUHOUT, Roman a Radek KARCHŇÁK. *Bezpečnost v online prostředí*. Karlovy Vary: Bibli Karlovy Vary, 2016. ISBN isbn978-260-9543-9
13. KOPECKÝ, Kamil. *Jak na prevenci kyberšikany*. Internetový portal E-Bezpečí. Centrum PRVoK PDF UP: Olomouc, 2011. Dostupné na: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/rodice-ucitele-zaci/361-prevence-kybersikany>
14. KOPECKÝ, Kamil, KOŽÍŠEK, Martin. *Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu*. [online]. Dostupný z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/veda-a-vyzkum/rizikove-chovani-ceskych-deti-2014>
15. KREJČÍ, Veronika. *Kyberšikana. Kybernetická šikana*. Studie. [online]. Aktualizace 25.10.2010 [cit. 13. 9. 2011]. ISBN 978-80-254-7791-5. Dostupný z: <http://www.e-nebezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/materialy-pro-studiumstudie-atd>.
16. LOUDÍKOVÁ, Iva. *Změny v psychice chování u dospívajících ve věku 11-15 let*. Duha: informace o knihách a knihovnách z moravy [online]. 2013, 27(1) [cit. 2020-08-04]. ISSN 1804-4255. Dostupné z: <http://duha.mzk.cz/clanky/zmeny-v-psychice-chovani-u-dospivajicich-ve-veku-11-15-let>
17. MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže.2.*, aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-530906.
18. MIKULCOVÁ, Klára. *Můžeme se v online prostředí setkat s agresí?*. E-bezpečí, roč. 3, č. 1, s. 1-5. Olomouc: Univerzita Palackého, 2018. ISSN 2571-1679. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=1412>
19. PTÁČEK, Radek a Hana KUŽELOVÁ. *Vývojová psychologie pro sociální práci*. 1. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2013, 66 s. ISBN 978-80-7421-060-0.

20. rychlost.cz. *Jak mít pod kontrolou to, co dělají děti na internetu?*. [online]. [cit. 1.8.2020]. Dostupné z: <https://rychlost.cz/clanek/2017-08-jak-mit-pod-kontrolou-to-co-delaji-deti-na-internetu/>
21. sancedetem.cz. *Tráví dítě pět až šest hodin denně na internetu? Pozor na vznik závislosti*. [online]. [cit. 1.8.2020]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/travi-dite-pet-az-sest-hodin-denne-na-internetu-pozor-na-vznik-zavislosti-168.html>
22. Současné projevy agrese. *Psychiatrie pro praxi* [online]. 2012, 13(1), 15-18 [cit. 2020-09-01]. ISSN ISSN: 1213-0508. Dostupné z: https://www.psychiatriepropraxi.cz/artkey/psy-201201-0005_Soucasne_projevy_agrese.php
23. SZOTKOWSKI, René a Kamil Kopecký. *Kyberšikana a další druhy online agrese zaměřené na učitele*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2018. ISBN 978-80-244-5335-4
23. SZOTKOWSKI, René, Kamil KOPECKÝ a Veronika KREJČÍ. *Nebezpečí internetové komunikace IV*. Olomouc: Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, ISBN 978-244-3911-2.. Dostupné z: <https://www.slideshare.net/kopecyk/nebezpe-internetov-komunikace-iv>
24. szu.cz. *Studie zdraví dětí 2016*. [online]. [cit. 15.8.2020]. Dostupné z: <http://www.szu.cz/publikace/studie-zdravi-deti-2016>
25. unodc.org. *Cyberstalking and cyberharassment*. [online]. [cit. 15.8.2020]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/e4j/en/cybercrime/module-12/key-issues/cyberstalking-and-cyberharassment.html>
26. vimkamklikam.cz. *Kolik hodin u počítače je ještě v normě?* [online]. [cit. 10.8.2020]. Dostupné z: <https://www.vimkamklikam.cz/bezpeci-deti/kolik-hodin-u-pocitace-je-jeste-v-norme>
27. zdravagenerace.cz. *Reporty*. [online]. [cit. 15.7.2020]. Dostupné z: <https://zdravagenerace.cz/reporty/vyziva/>
28. ZORMANOVÁ, Lucie. *Kyberšikana v České republice a v zahraničí*. Metodický portál: Články [online]. 15.10.2019. [cit. 2020-09-01]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/22075/kybersikana-v-ceske-republice-a-v-zahranici.html/>

29. zsivanovicenahane.edupage.org. [online]. [cit. 30.8.2020]. Dostupné z:
<https://zsivanovicenahane.edupage.org/text115/>

10. SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka 1 Pohlaví	33
Tabulka 2 Počet žáků v jednotlivých ročnících	34
Tabulka 3 Druhy sídelních útvarů.....	35
Tabulka 4 Typ obydlí žáků	35
Tabulka 5 Typy informačních a telekomunikačních zařízení	36
Tabulka 6 Použití internetu rodiči.....	36
Tabulka 7 Nejčastější místa připojení k internetu.....	36
Tabulka 8 Průměrný čas trávený na internetu.....	37
Tabulka 9 Nejčastější využití internetu.....	37
Tabulka 10 Nejčastější používané sociální sítě.....	38
Tabulka 11 Poučení o rizicích při práci ve virtuální realitě	38
Tabulka 12 Znáš význam slova kyberšikana?.....	39
Tabulka 13 Znáš někoho, kdo byl obětí kyberšikany?.....	39
Tabulka 14 Ty sám/a jsi se stal/a obětí kyberšikany?	39
Tabulka 15 Pokud ano, svěřil/a ses někomu a vyhledala pomoc?	40
Tabulka 16 Stal/a ses obětí ponížení rozesíláním fotografií přes internet nebo mobilní telefon?	40
Tabulka 17 Kdo byl útočník?.....	41
Tabulka 18 Komu jste se svěřili jako první?.....	41
Tabulka 19 Založil ti někdo falešný profil na sociální síti?.....	42
Tabulka 20 Kdo byl útočník?	42
Tabulka 21 Stal/a ses obětí vydírání a vyhrožování přes internet nebo mobilní telefon?.....	43
Tabulka 22 Kdo byl útočník?.....	43
Tabulka 23 Byl/a jsi někdy svolána přes internet nebo mobilní telefon na hromadnou bitku s kamarády?	44
Tabulka 24 Zúčastnil/a jsi se?	44
Tabulka 25 Víš o tom, že některý z učitelů na škole se stal obětí kyberšikany? ..	45
Tabulka 26 O jaké formy kyberšikany se jednalo?.....	45
Tabulka 27 Víš jak se cítí oběť jakékoli online agrese prostřednictvím telekomunikačních technologií?.....	45
Tabulka 28 Pociťuješ na sobě zdravotní problémy způsobené telekomunikačními prostředky?.....	46
Tabulka 29 Jaké zdravotní problémy pociťuješ?	46
Tabulka 30 Kolik korun činí tvůj měsíční kredit/paušál?	47
Tabulka 31 Jaké provozuješ koníčky?	47
Tabulka 32 Rozdělení připojení mimo domov.....	62
Tabulka 33 Výskyt online agresivity podle pohlaví	62
Tabulka 34 Druhy sportů	62
Graf 1 Pohlaví	62
Graf 2 Počet žáků v jednotlivých ročnících	63
Graf 3 Druhy sídelních útvarů.....	63
Graf 4 Typ obydlí žáků	64
Graf 5 Typy informačních a telekomunikačních zařízení.....	64
Graf 6 Použití internetu rodiči a kde	65
Graf 7 Nejčastější místa připojení k internetu	65

Graf 8 Připojení mimo domov	66
Graf 9 Průměrný čas trávený na internetu.....	66
Graf 10 Nejčastější využití internetu.....	67
Graf 11 Nejčastější používané sociální sítě	67
Graf 12 Poučení o rizicích při práci ve virtuální realitě.....	68
Graf 13 Znáš význam slova kyberšikana?	68
Graf 14 Znáš někoho, kdo byl obětí kyberšikany?	69
Graf 15 Ty sám/a jsi se stal/a obětí kyberšikany?.....	69
Graf 16 Pokud ano, svěřil/a ses někomu a vyhledala pomoc?.....	70
Graf 17 Stal/a ses obětí ponížení rozesláním fotografií přes internet nebo mobilní telefon?.....	70
Graf 18 Kdo byl útočník?.....	71
Graf 19 Komu jste se svěřili jako první?	71
Graf 20 Založil ti někdo falešný profil na sociální síti?.....	72
Graf 21 Kdo byl útočník?.....	72
Graf 22 Stal/a ses obětí vydírání a vyhrožování přes internet nebo mobilní telefon?.....	73
Graf 23 Kdo byl útočník?.....	73
Graf 24 Byl/a jsi někdy svolána přes internet nebo mobilní telefon na hromadnou bitku s kamarády?	74
Graf 25 Zúčastnil/a jsi se?.....	74
Graf 26 Víš o tom, že některý z učitelů se stal obětí kyberšikany?	75
Graf 27 O jaké formy kyberšikany se jednalo, ...	75
Graf 28 Víš jak se cítí oběť kyberšikany online agresivitu prostřednictvím telekomunikačních technologií?.....	76
Graf 29 Pociťuješ na sobě zdravotní problémy způsobené telekomunikačními prostředky?.....	76
Graf 30 Jaké zdravotní problémy pociťuješ?	77
Graf 31 Kolik korun činí tvůj měsíční kredit/paušál?.....	77
Graf 32 Jaké provozuješ koníčky?	78
Graf 33 Jednotlivé oddíly sportu.....	78

11. PŘÍLOHY

Příloha č. 1 Tabulky:

Tabulka 32 Rozdělení připojení mimo domov

	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
mimo domov	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
s kamarády	55	53	46
internetová kavárna	0	0	0
Wifi v nákupních centrech	30	29	25
dopravní prostředky	15	18	14
Celkem	100	100	100

Tabulka 33 Výskyt online agresivity podle pohlaví

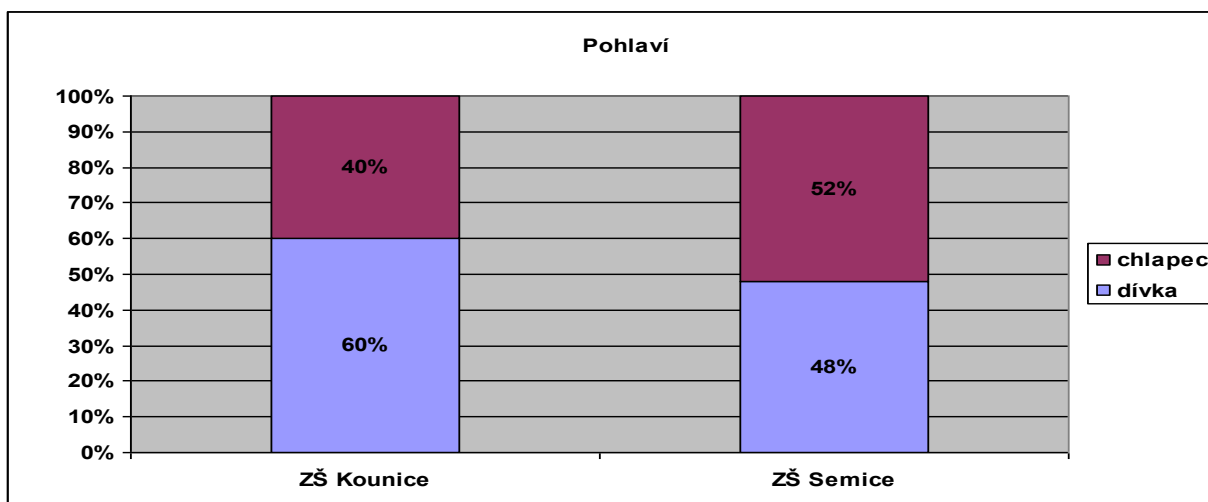
	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	obě školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
dívka	50	64	62
chlapec	50	36	38
Celkem	100	100	100

Tabulka 34 Druhy sportů

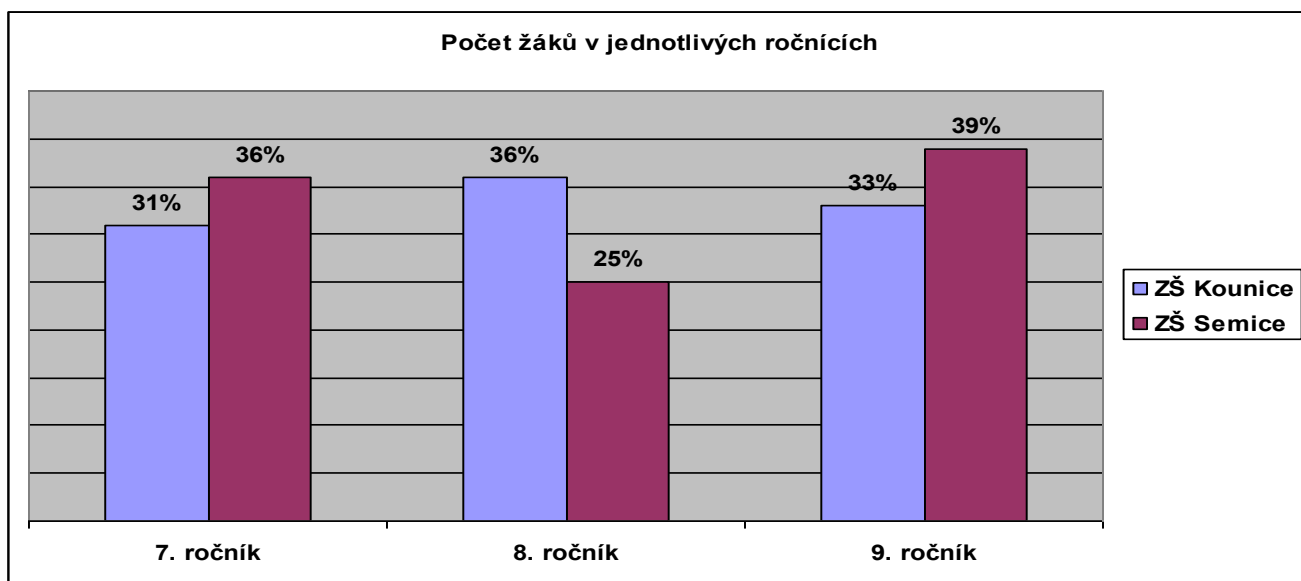
	ZŠ Kounice	ZŠ Semice	Celkem školy
	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)	relativní četnost (%)
fotbal	31	34	33
atletika	23	14	18
jízda na kole	33	34	34
jiné	54	68	61

Příloha č. 2 grafy

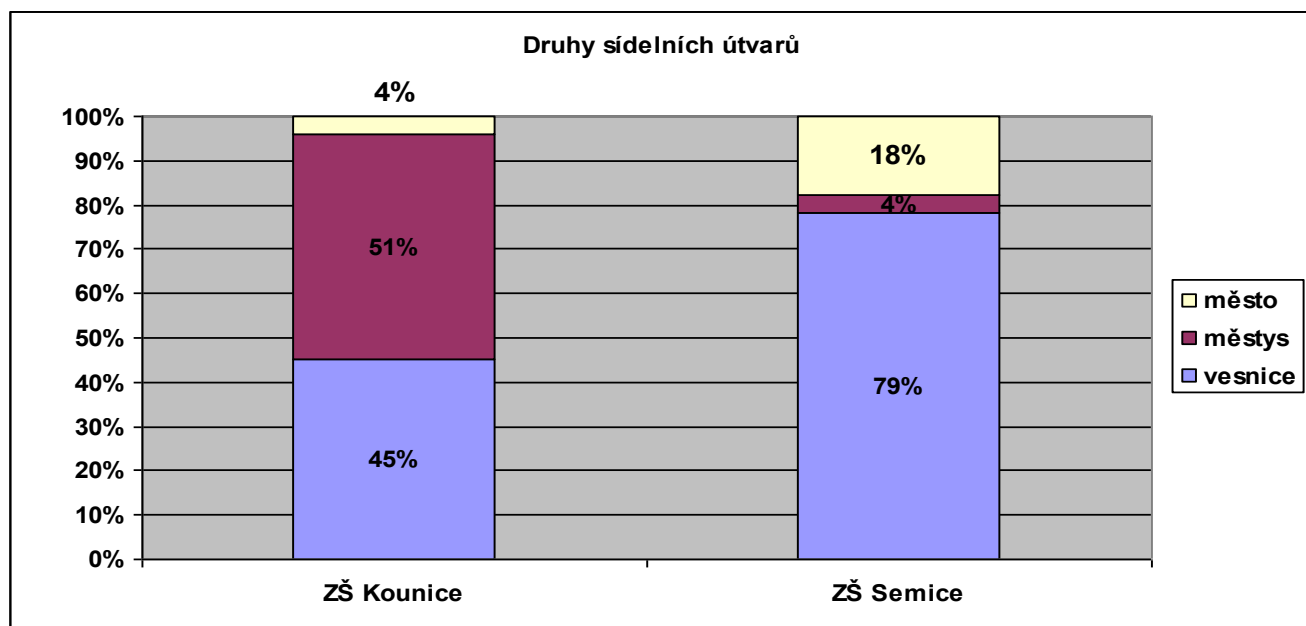
Graf 1 Pohlaví

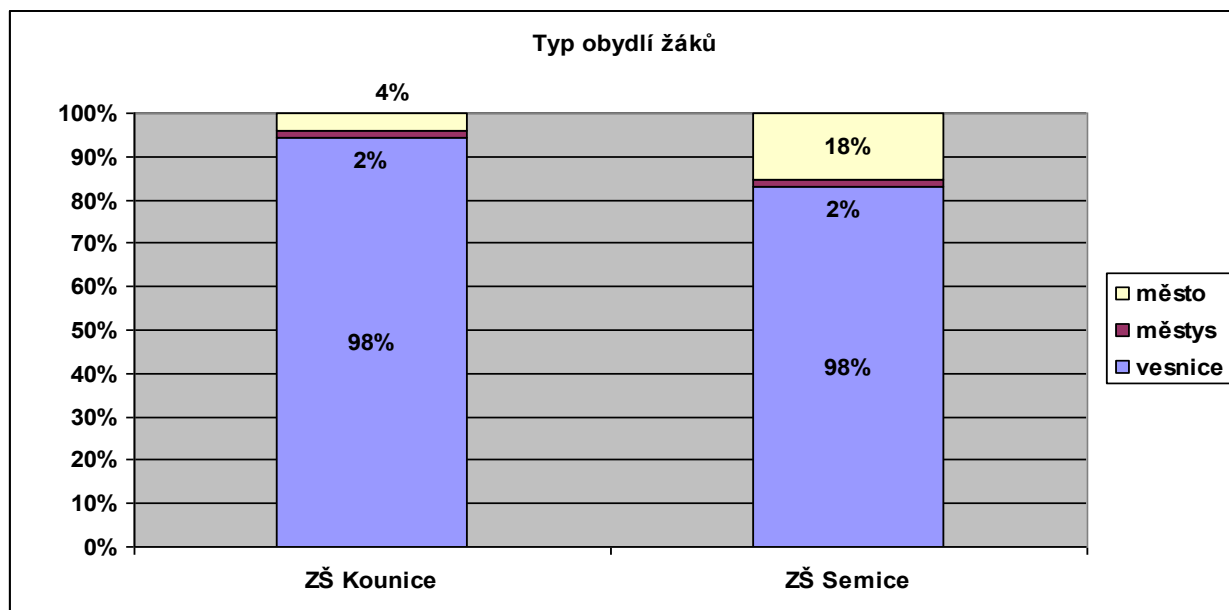
Graf 2 Počet žáků v jednotlivých ročnících

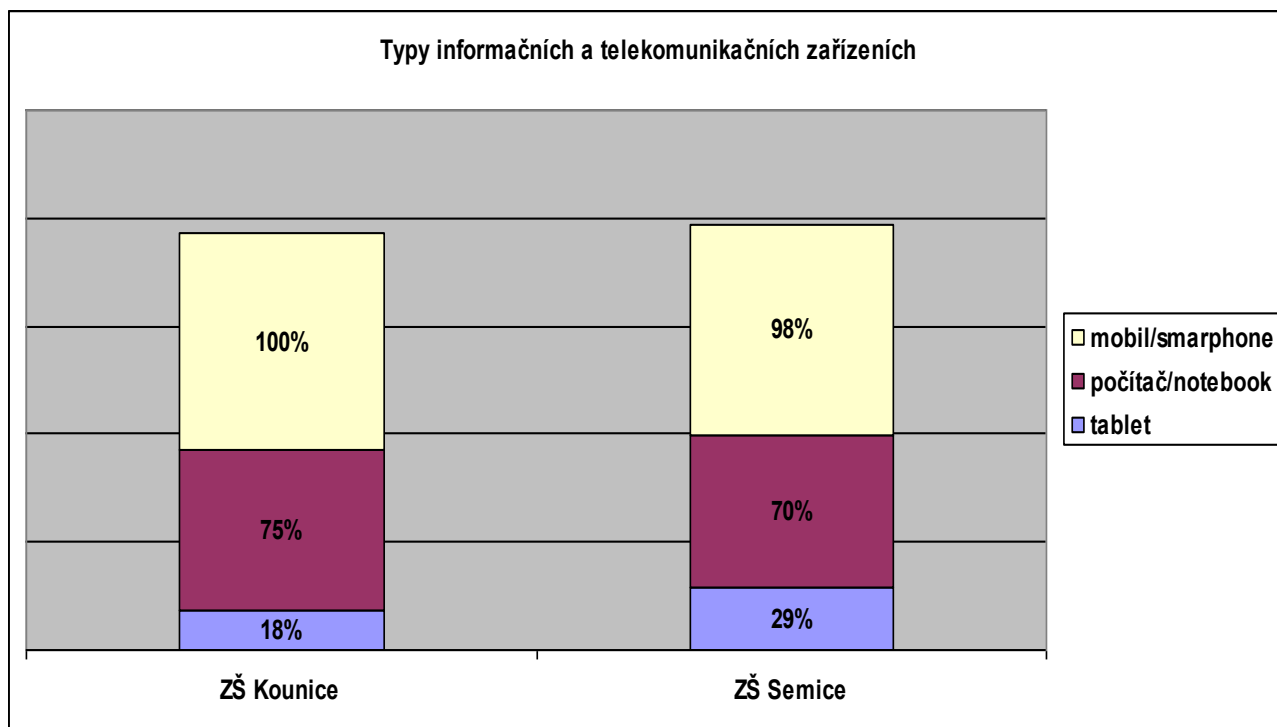
Graf 3 Druhy sídelních útvarů

Graf 4 Typ obydlí žáků

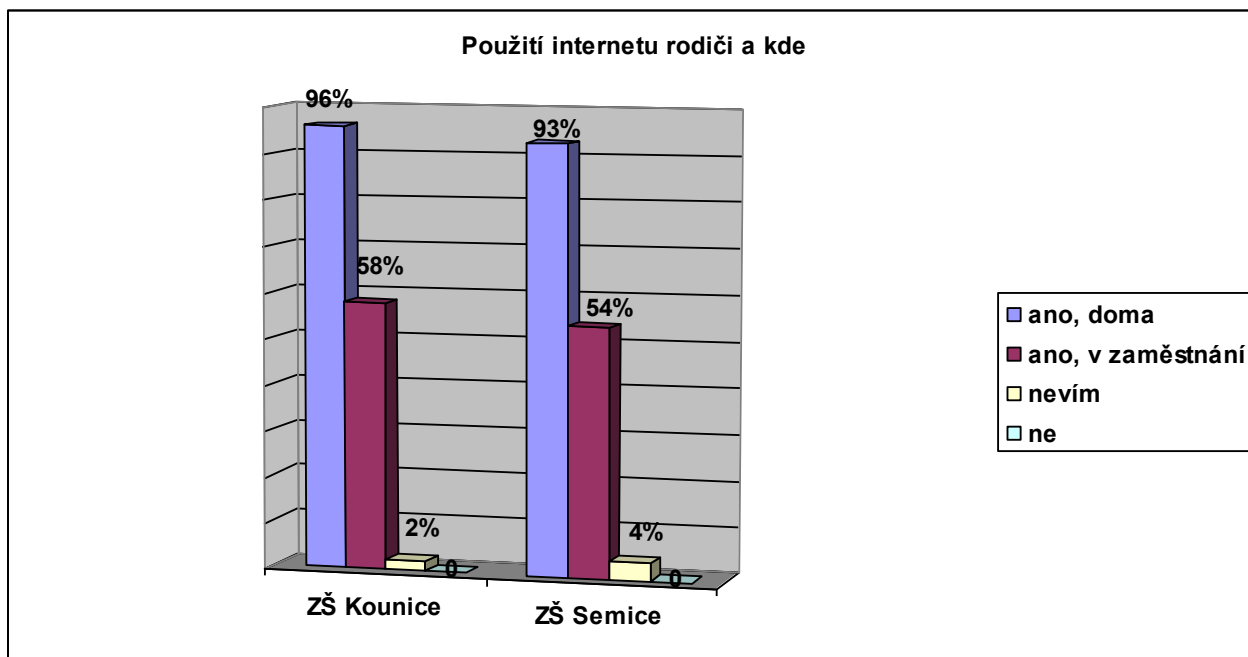

Graf 5 Typy informačních a telekomunikačních zařízení

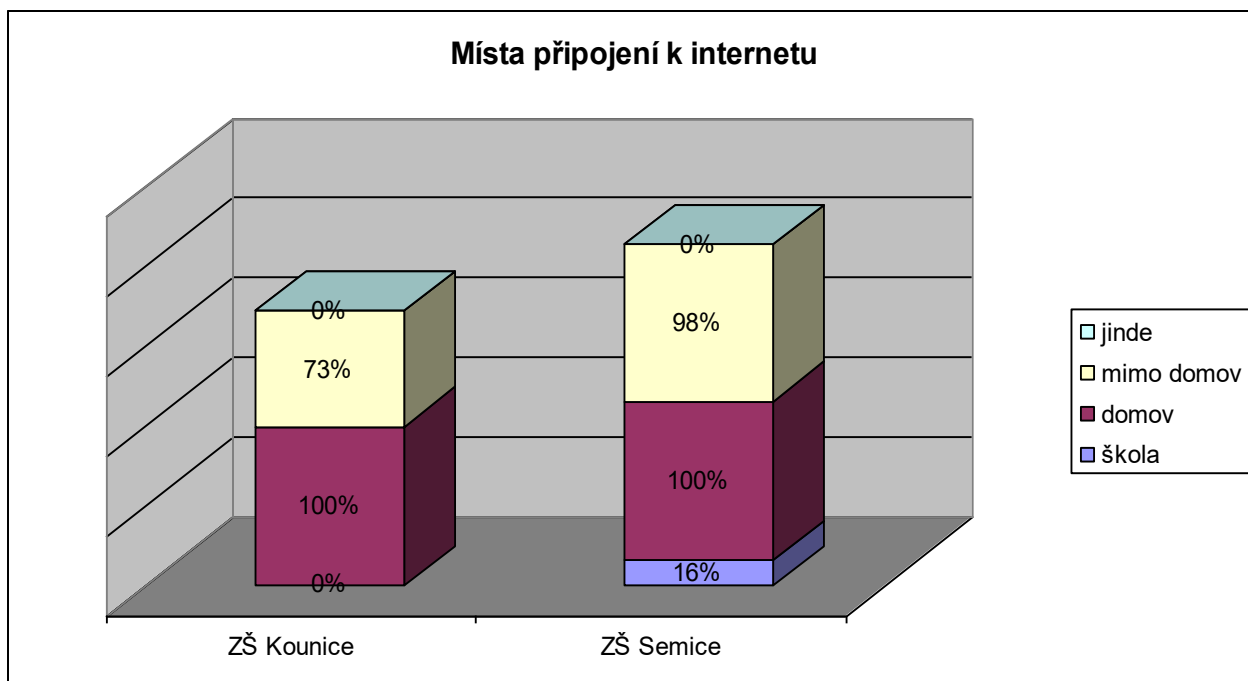

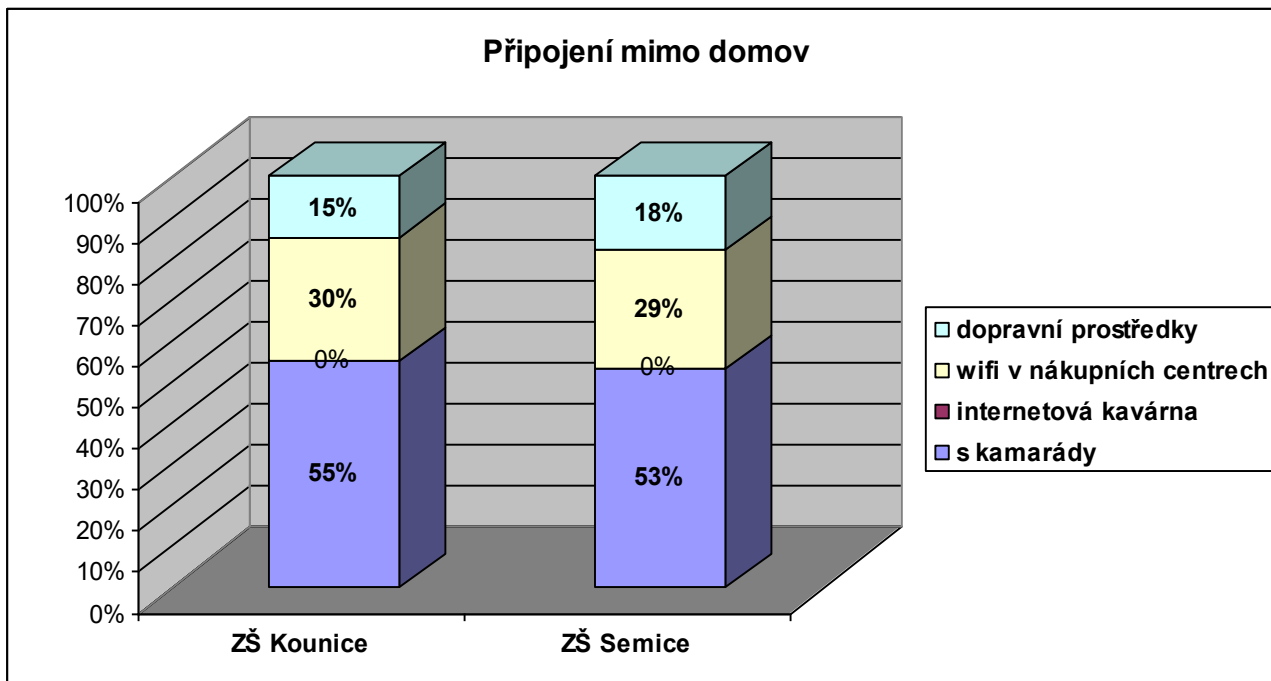
Graf 6 Použití internetu rodiči a kde

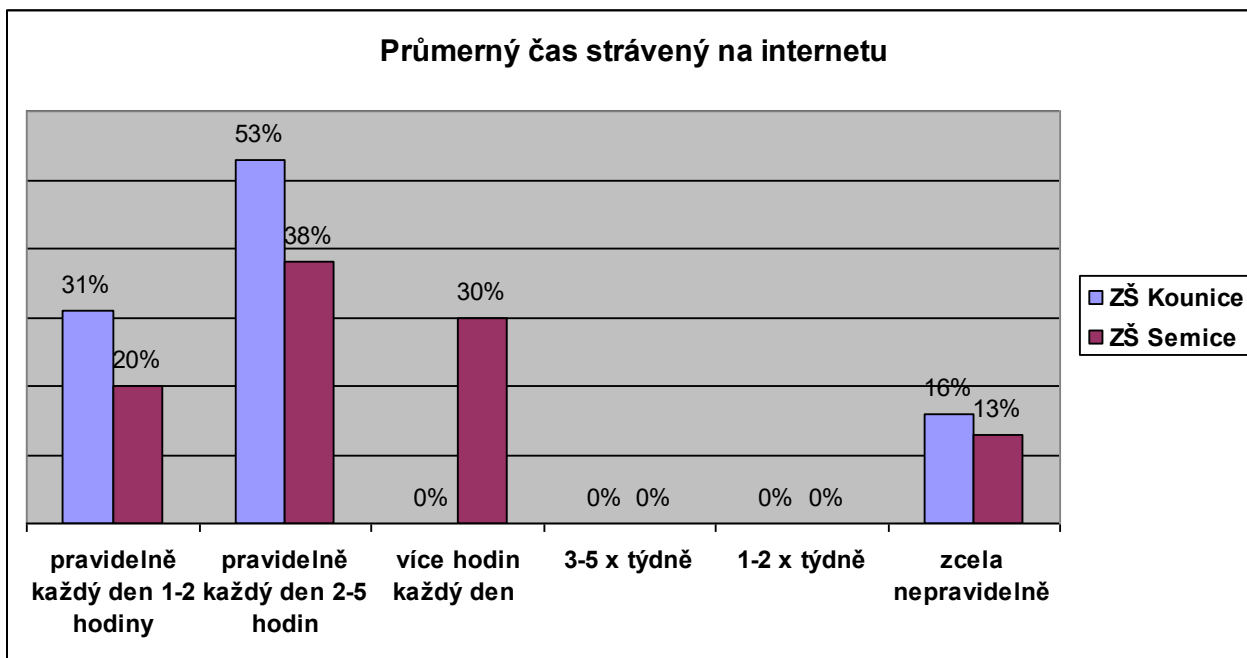
Graf 7 Nejčastější místa připojení k internetu

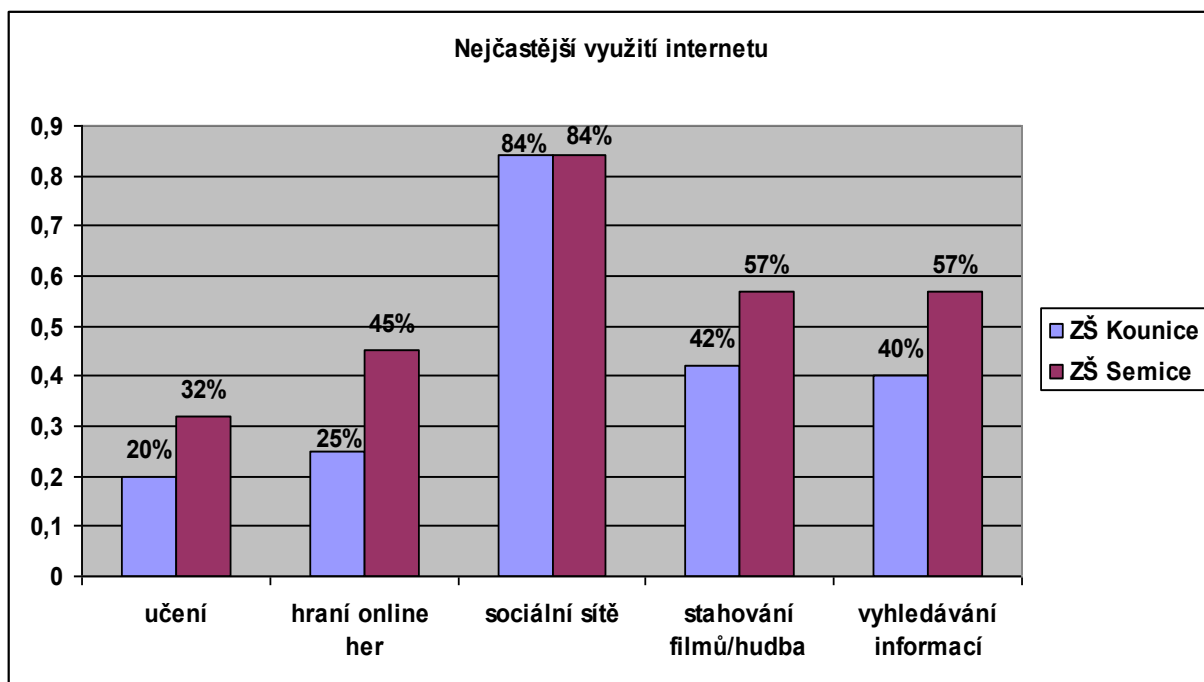
Graf 8 Připojení mimo domov

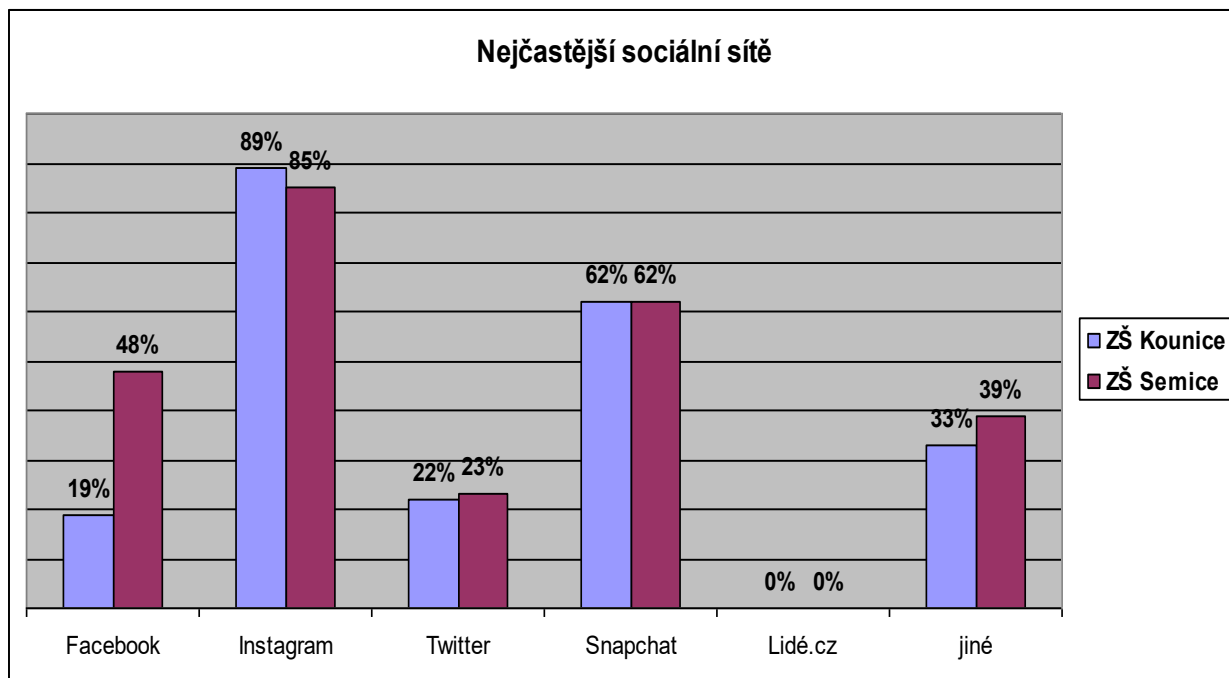
Graf 9 Průměrný čas trávený na internetu

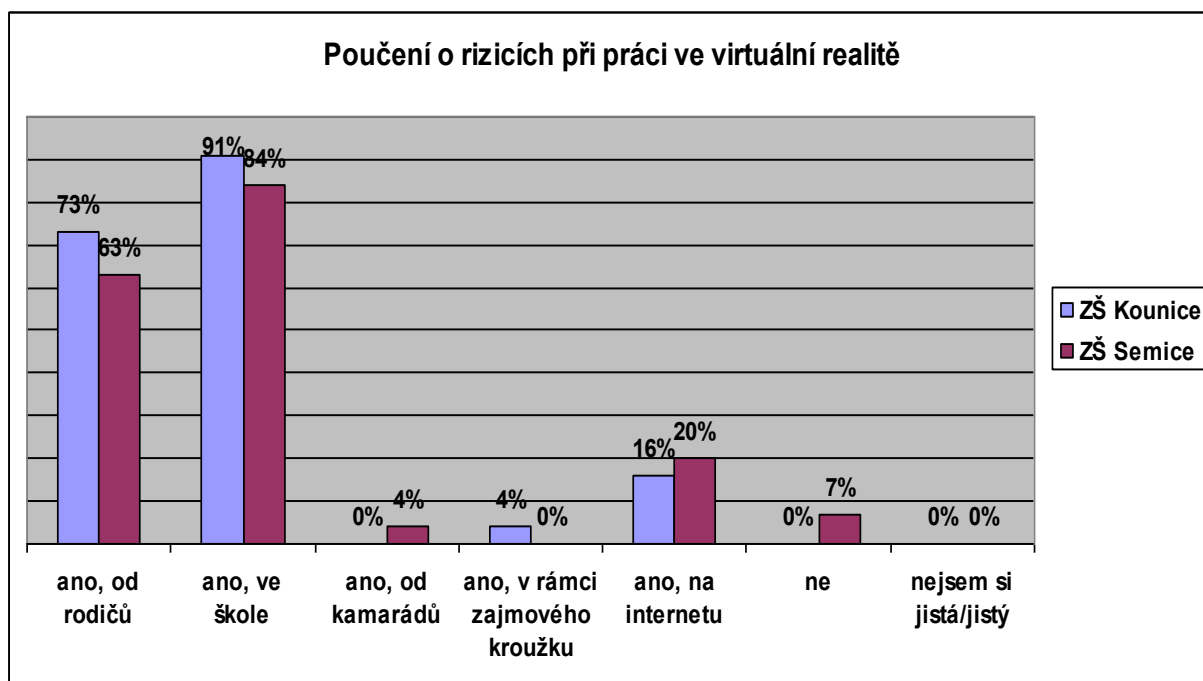
Graf 10 Nejčastější využití internetu

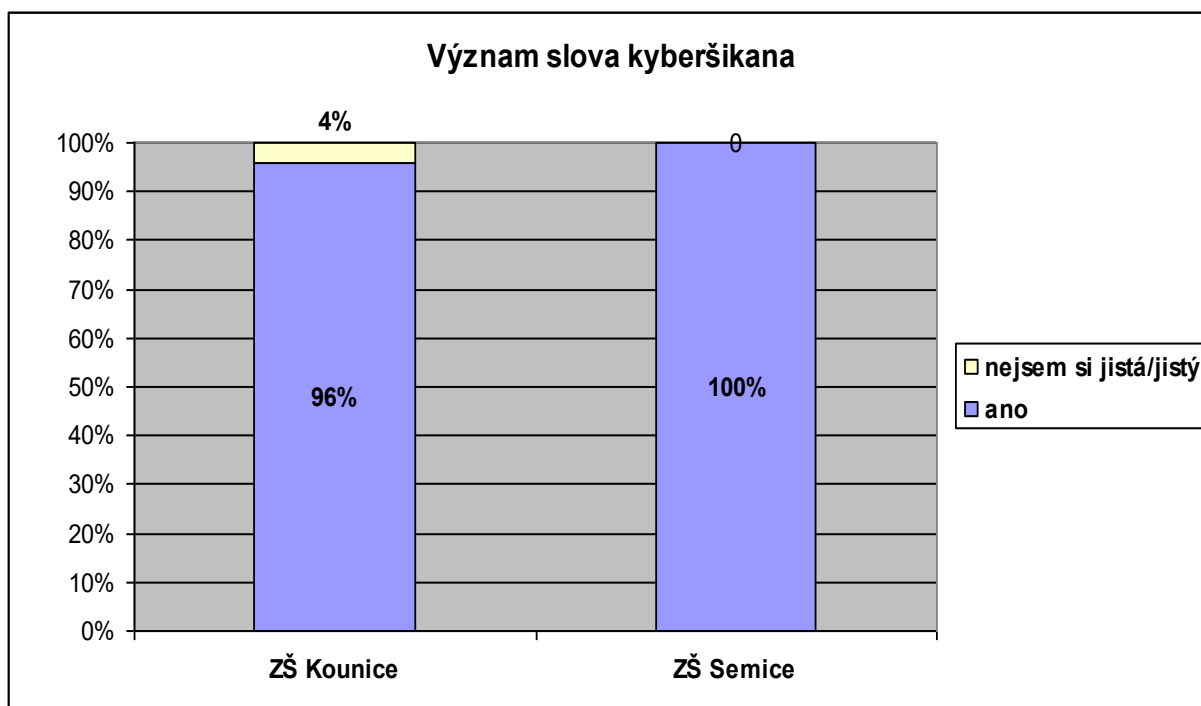
Graf 11 Nejčastější používané sociální sítě

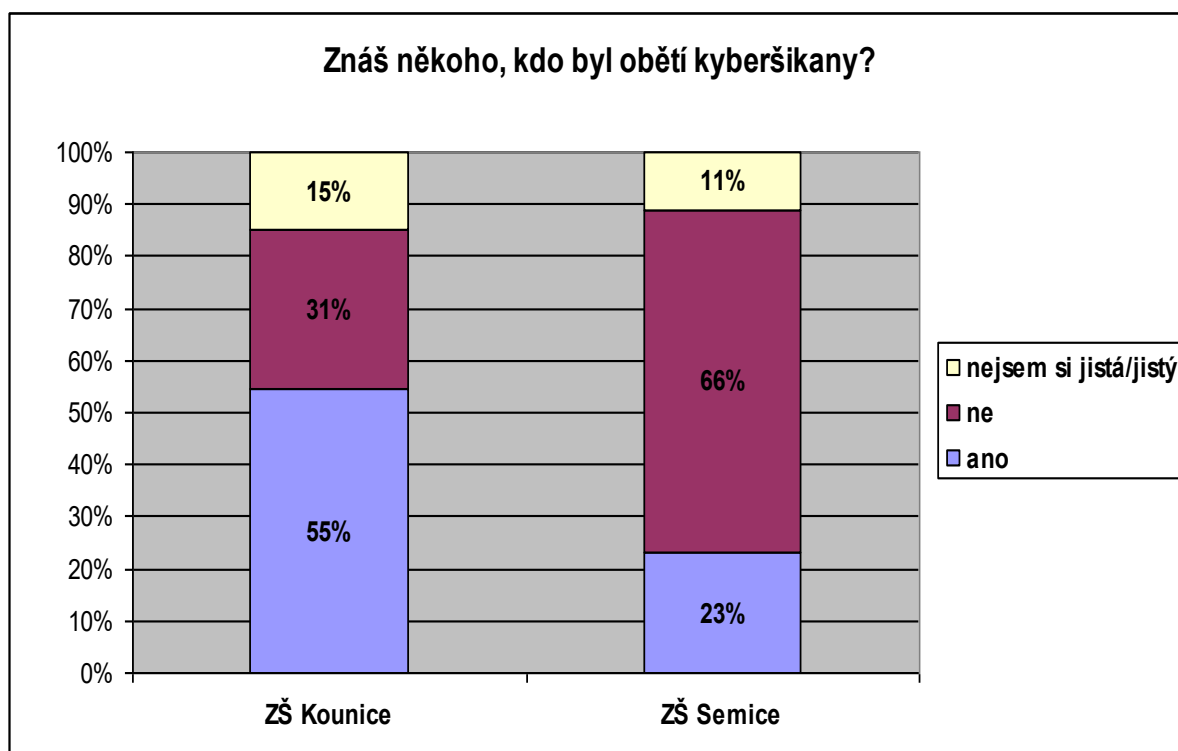
Graf 12 Poučení o rizicích při práci ve virtuální realitě

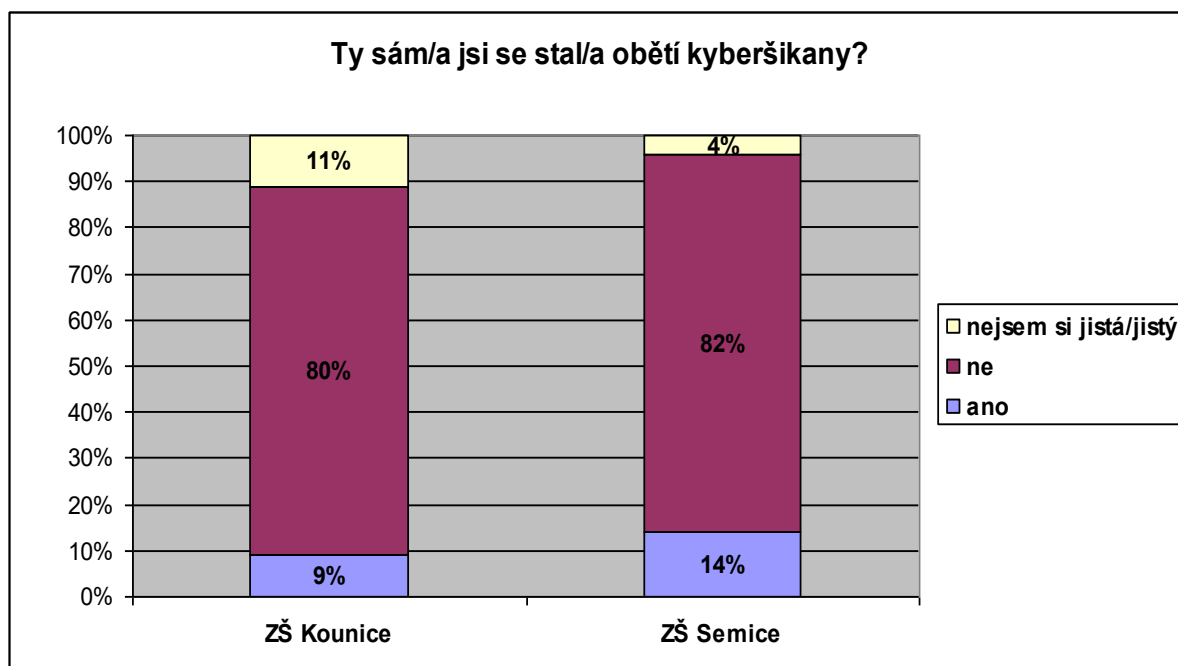
Graf 13 Znáš význam slova kyberšikana?

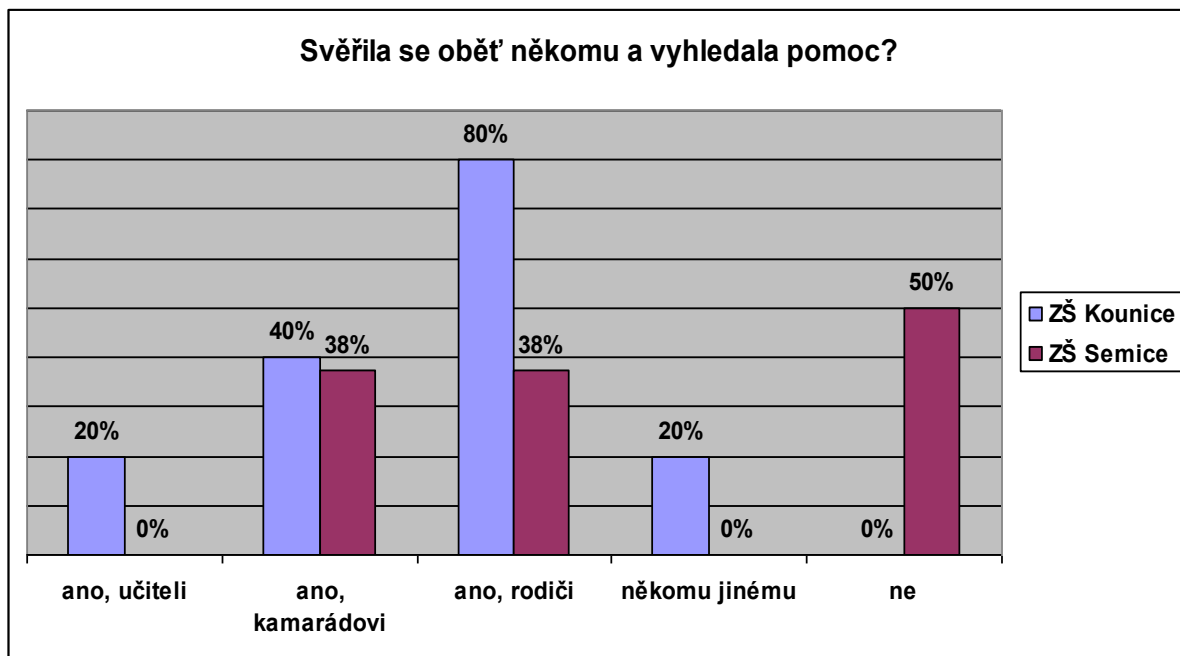
Graf 14 Znáš někoho, kdo byl obětí kyberšikany?

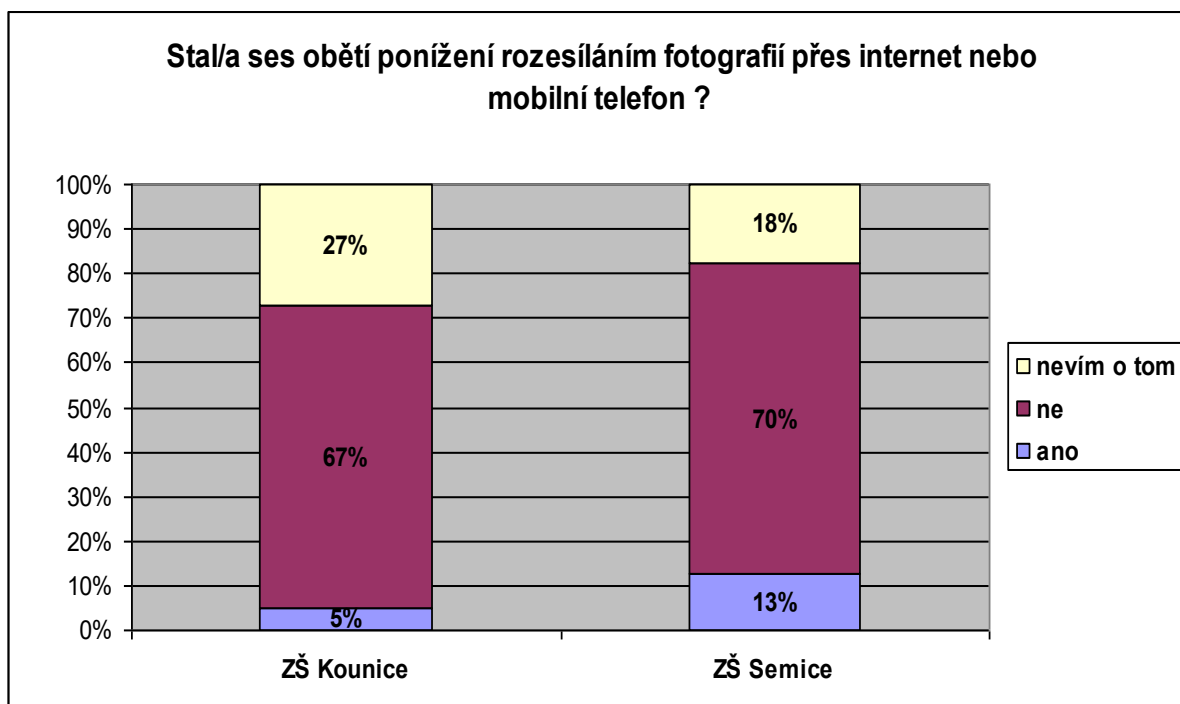
Graf 15 Ty sám/a jsi se stal/a obětí kyberšikany?

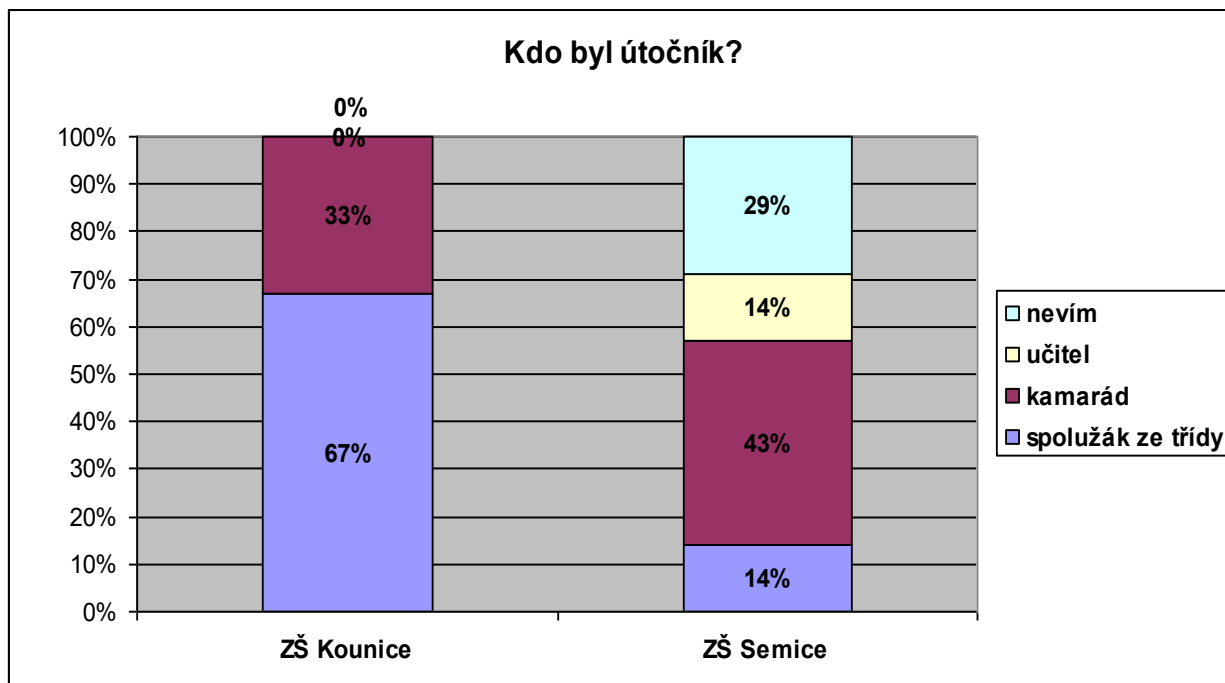
Graf 16 Pokud ano, svěřil/a ses někomu a vyhledala pomoc?

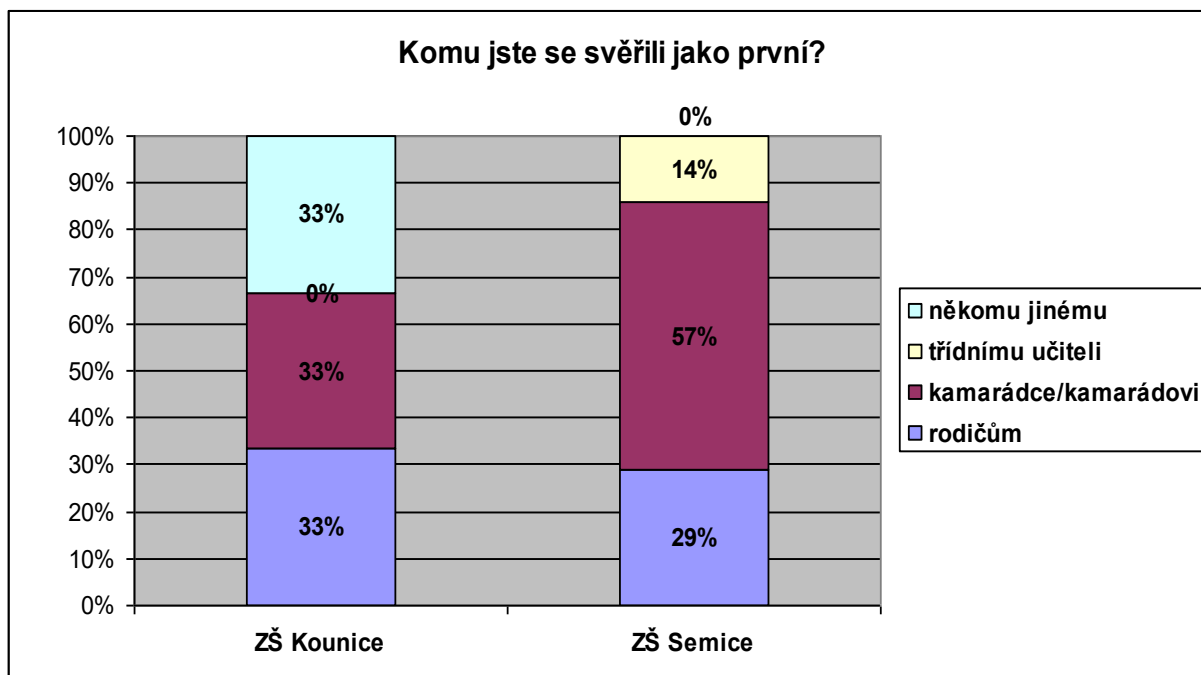
Graf 17 Stal/a ses obětí ponížení rozesláním fotografií přes internet nebo mobilní telefon?

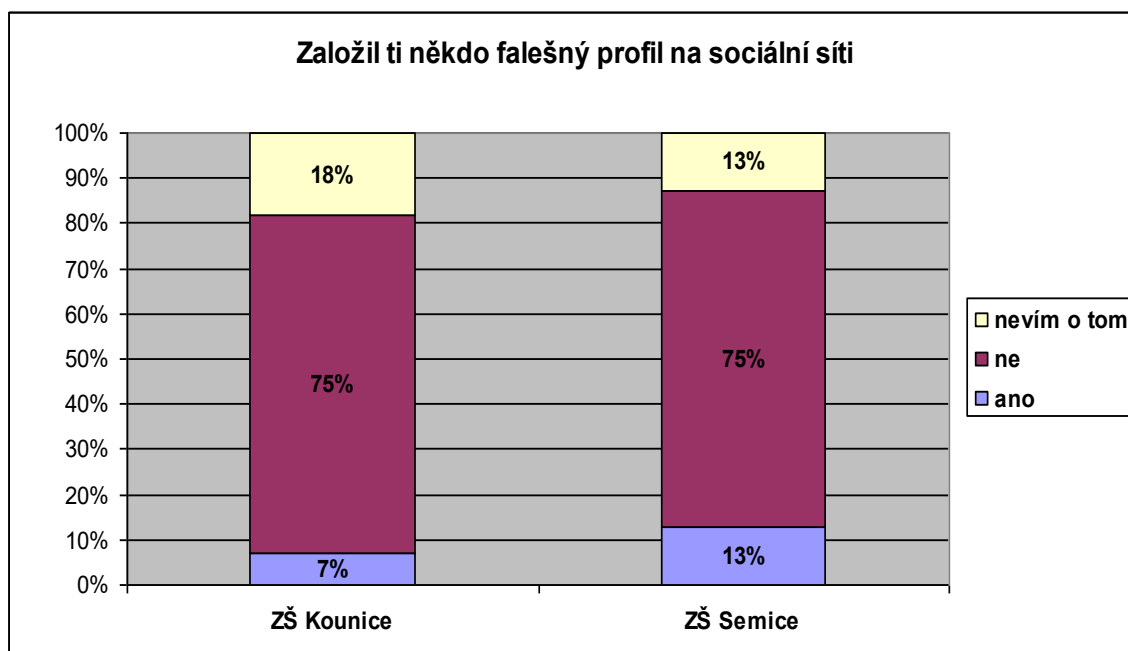
Graf 18 Kdo byl útočník?

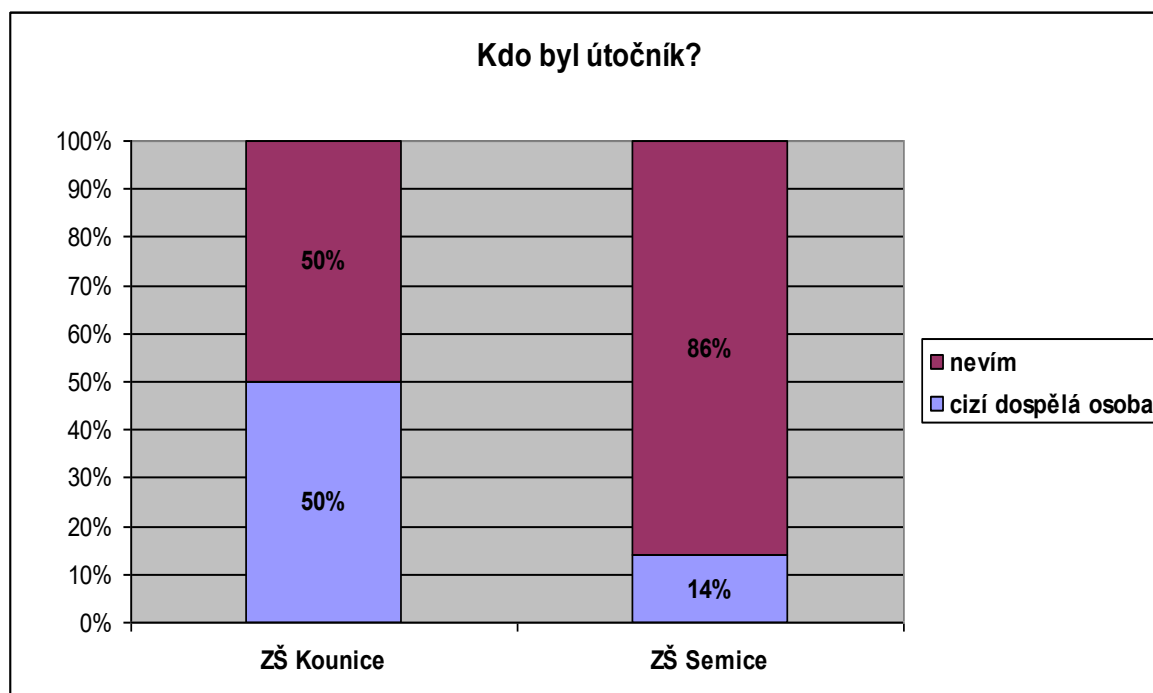
Graf 19 Komu jste se svěřili jako první?

Graf 20 Založil ti někdo falešný profil na sociální síti?

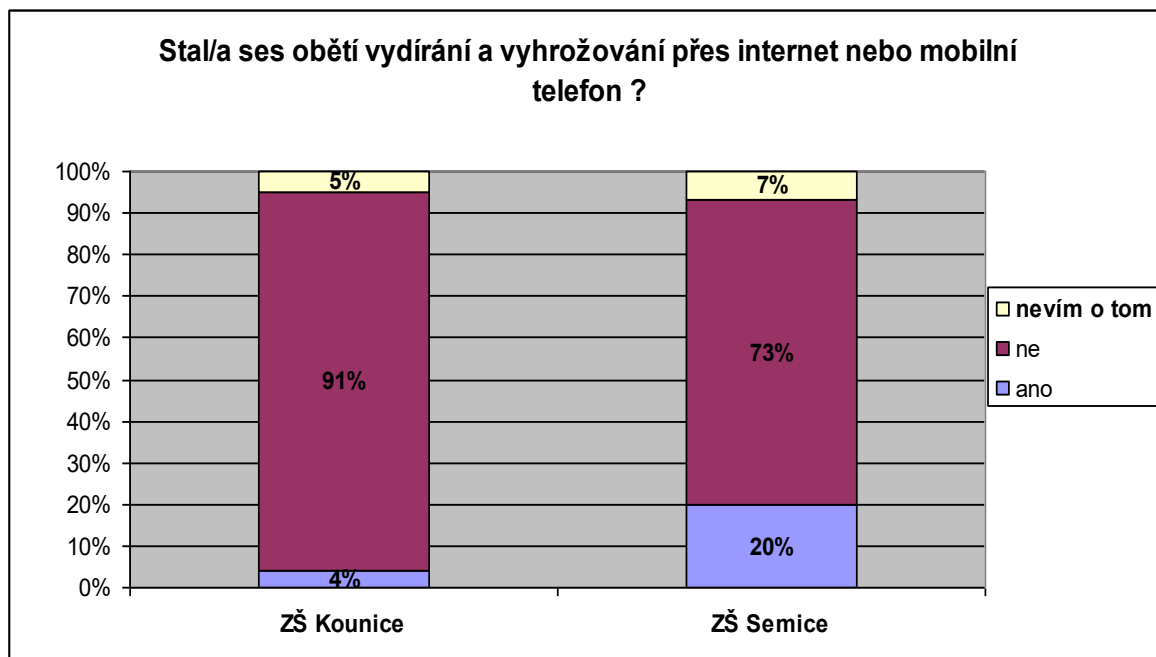

Graf 21 Kdo byl útočník?

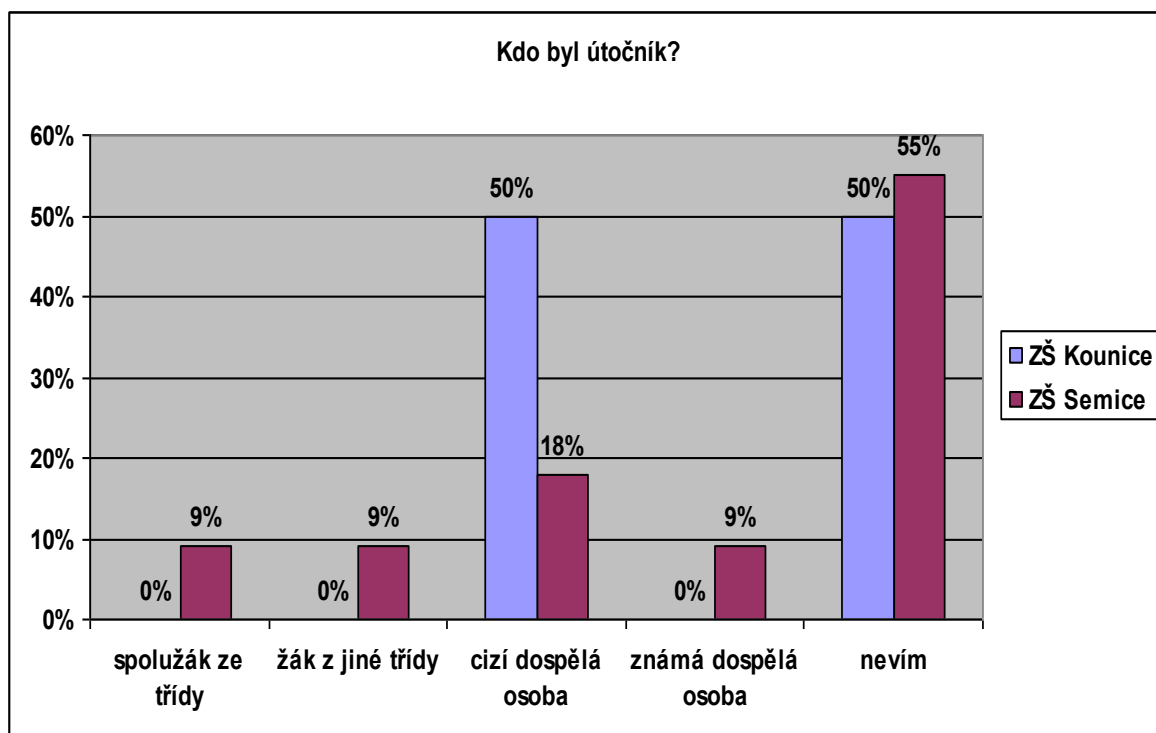

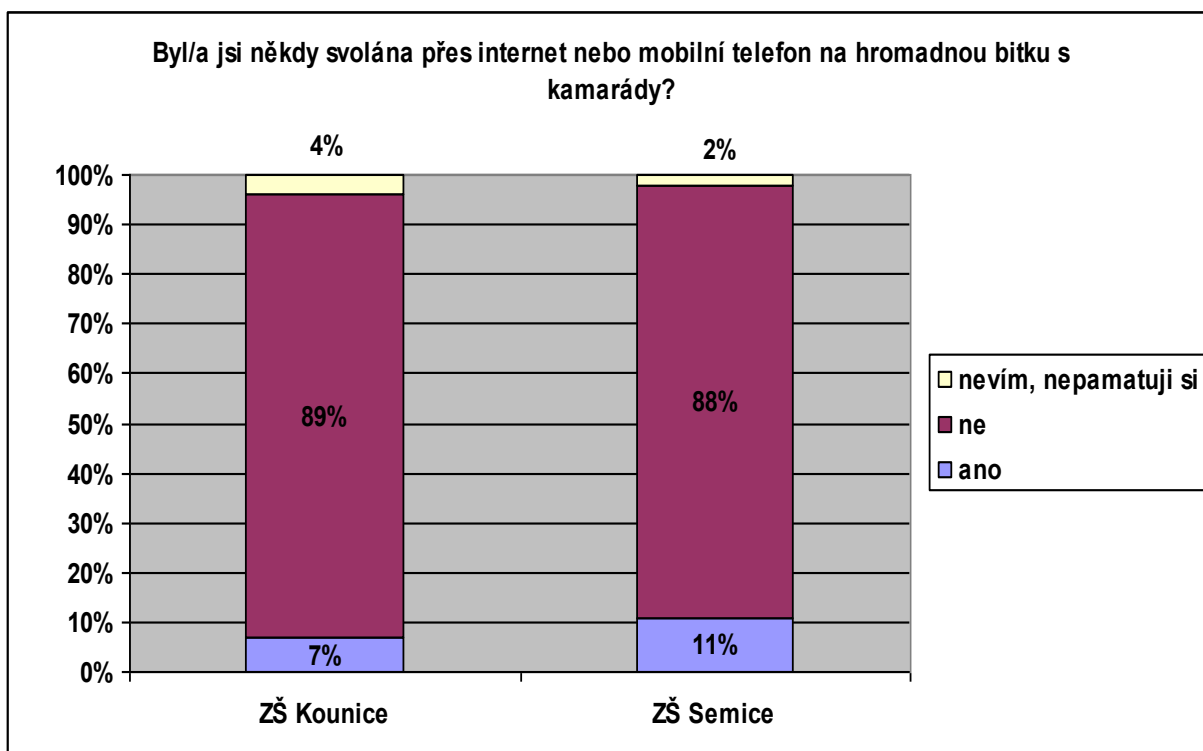
Graf 22 Stal/a ses obětí vydírání a vyhrožování přes internet nebo mobilní telefon?

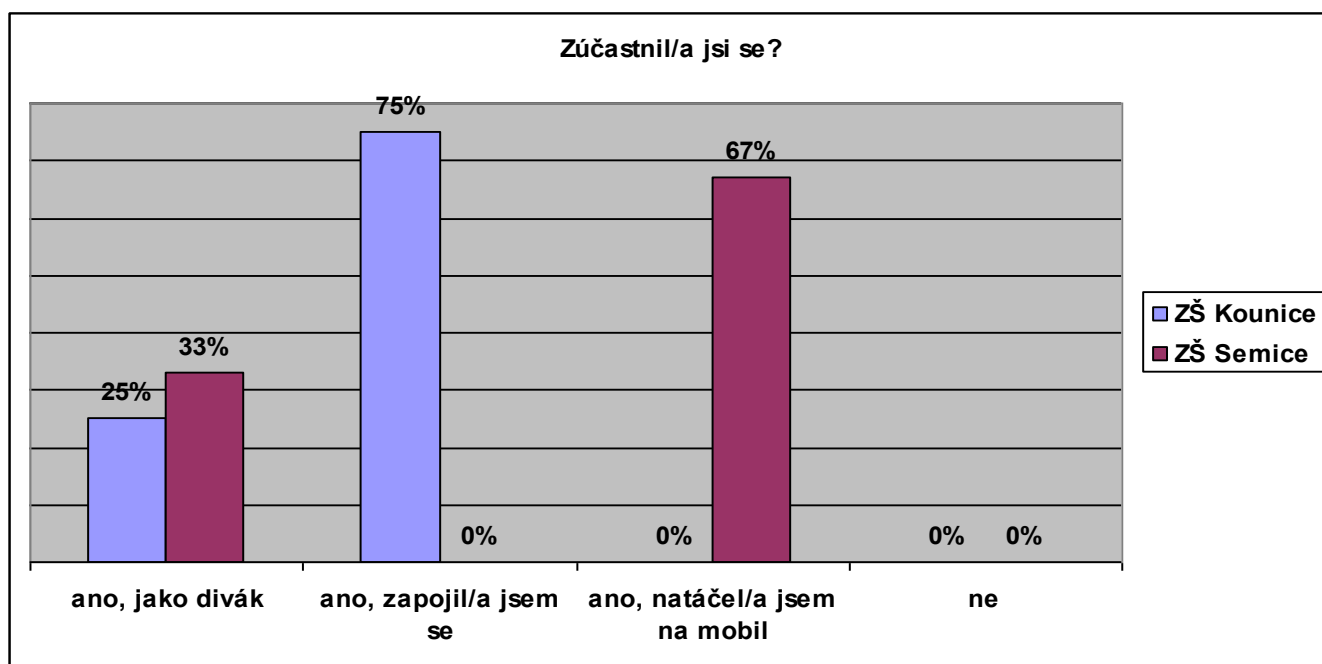
Graf 23 Kdo byl útočník?

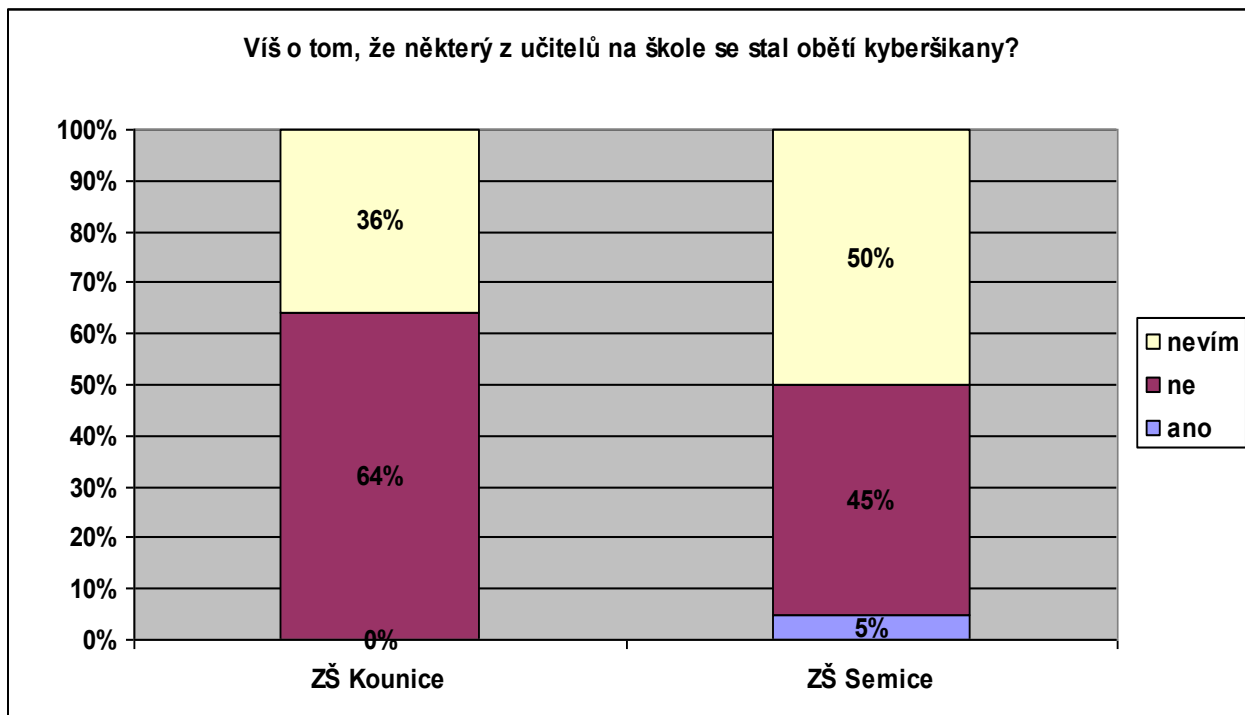
Graf 24 Byl/a jsi někdy svolána přes internet nebo mobilní telefon na hromadnou bitku s kamarády?

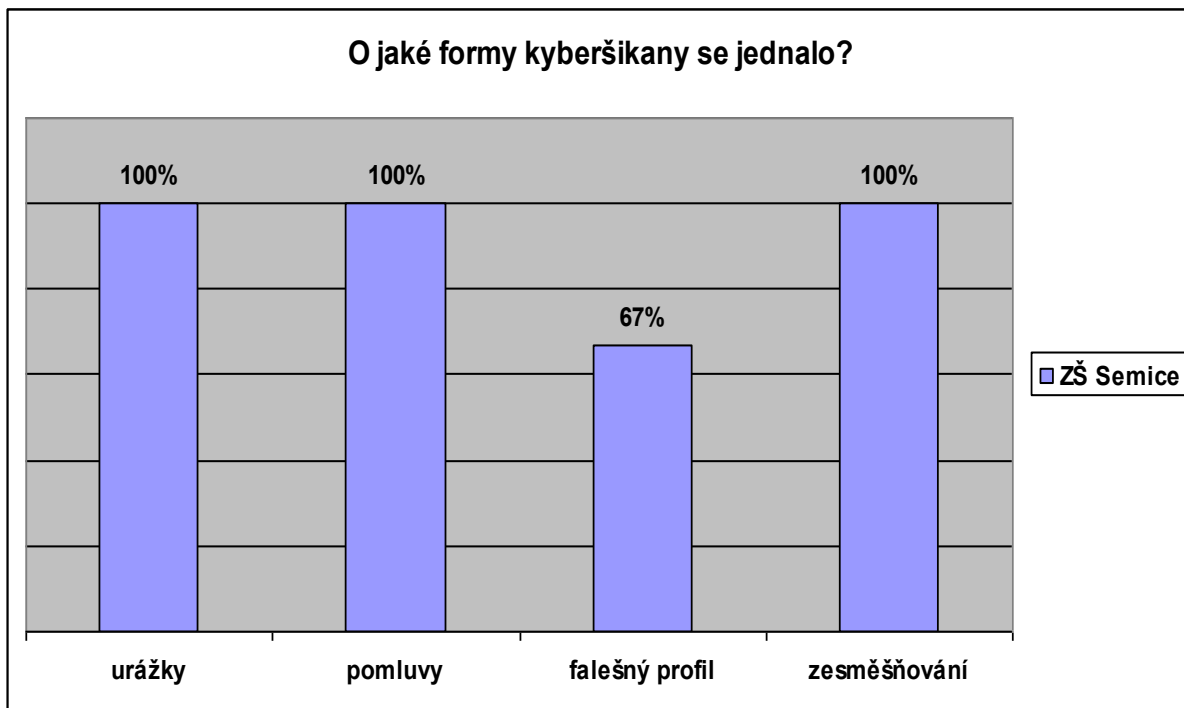
Graf 25 Zúčastnil/a jsi se?

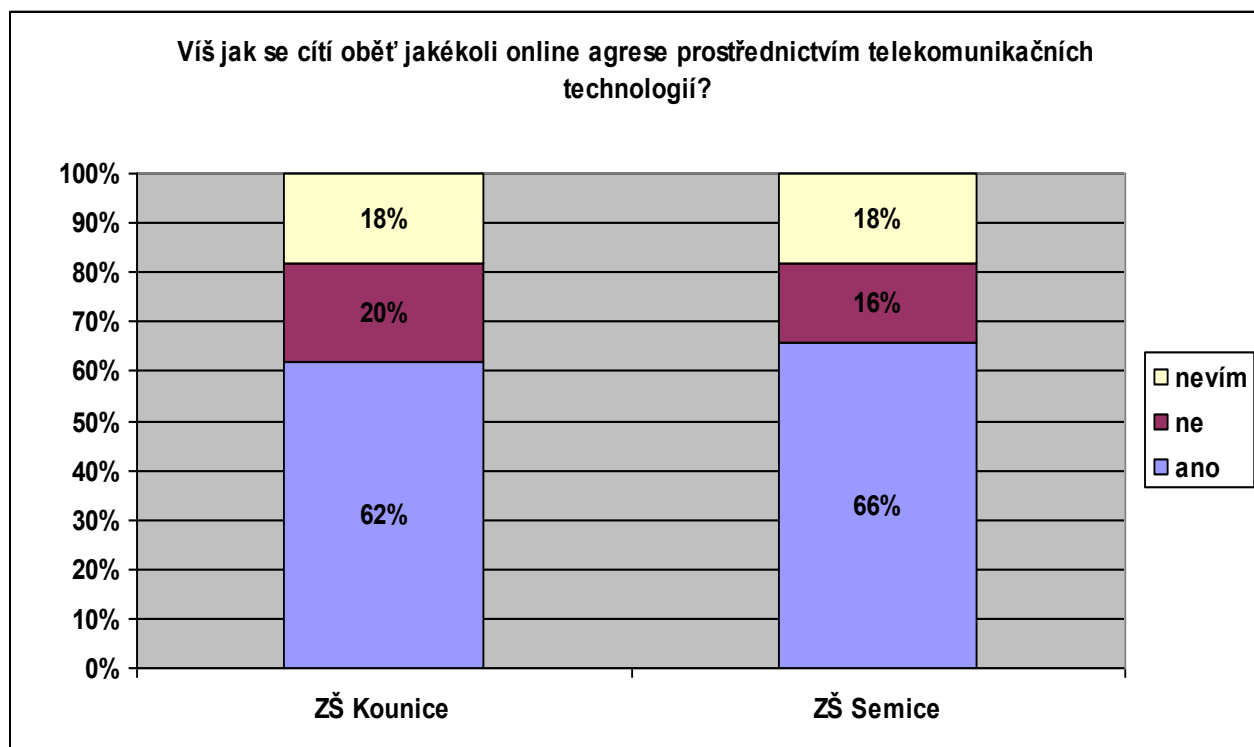
Graf 26 Víš o tom, že některý z učitelů se stal obětí kyberšikany?

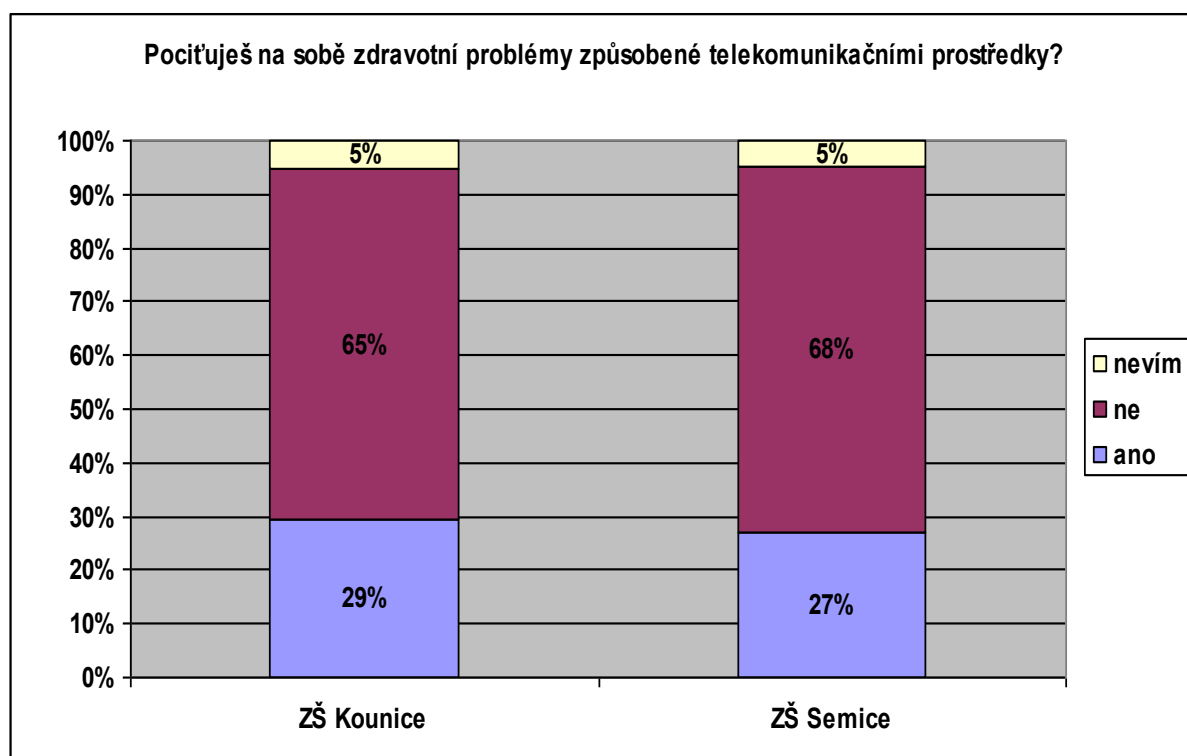
Graf 27 O jaké formy kyberšikany se jednalo,

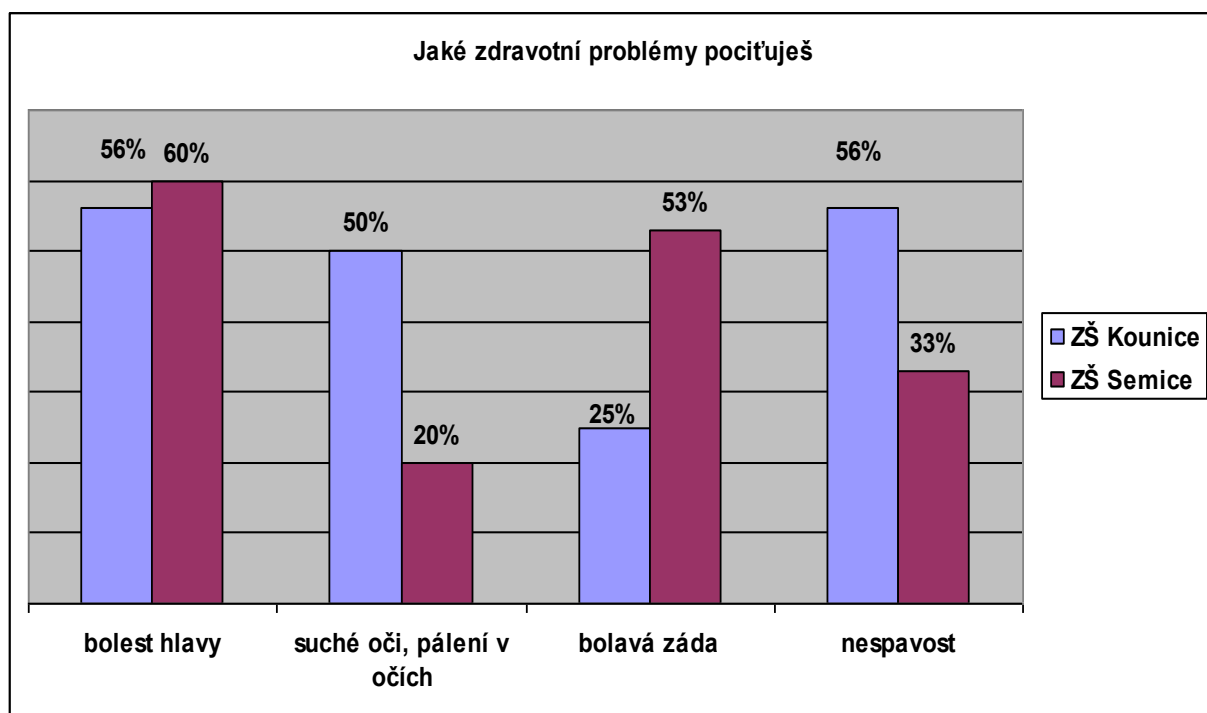
Graf 28 Víš jak se cítí oběť kyberšikany online agresivity prostřednictvím telekomunikačních technologií?

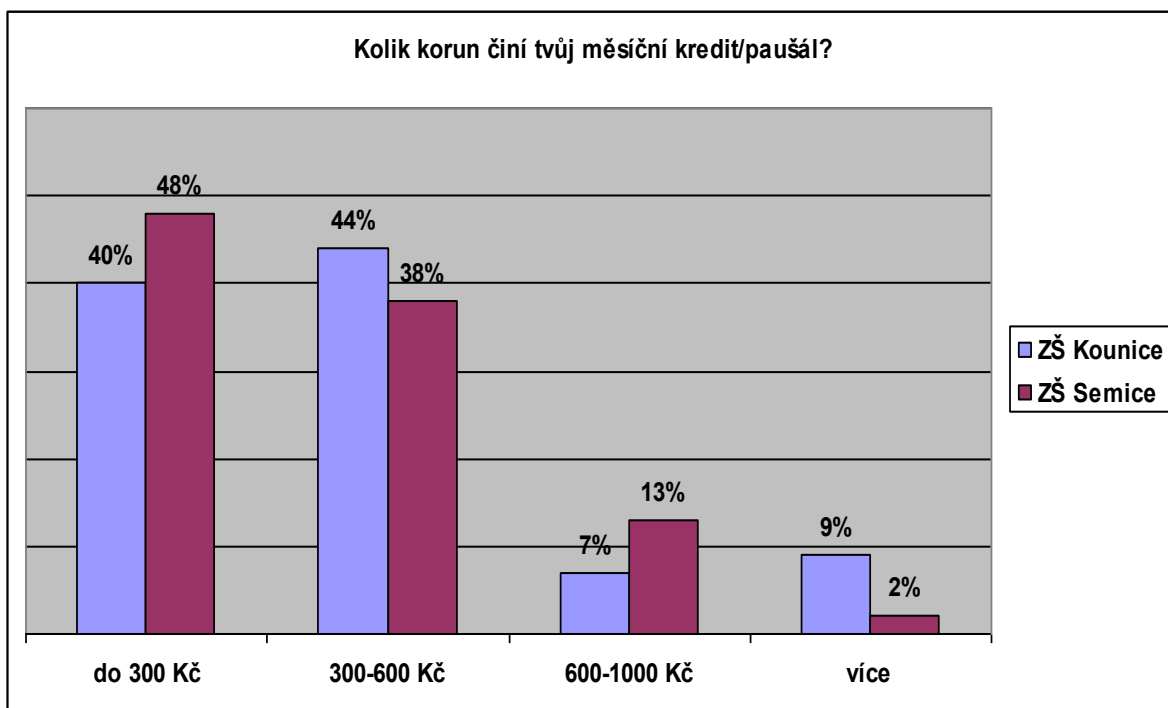
Graf 29 Pociťuješ na sobě zdravotní problémy způsobené telekomunikačními prostředky?

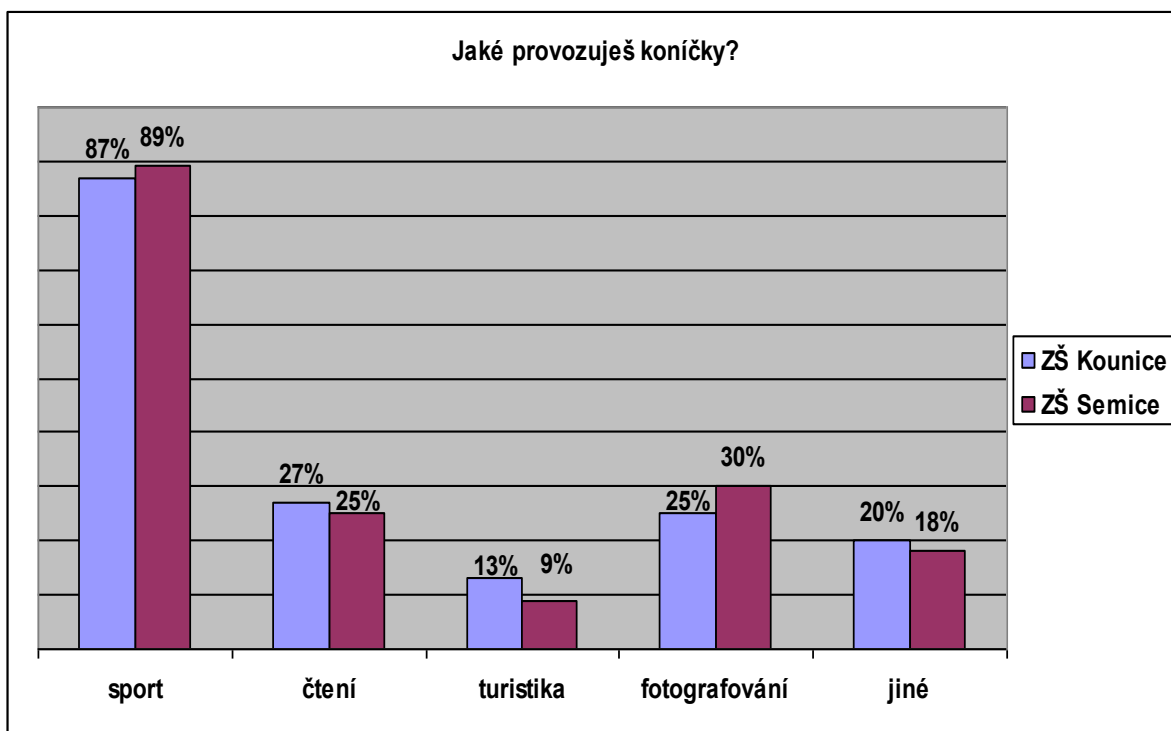
Graf 30 Jaké zdravotní problémy pociťuješ?

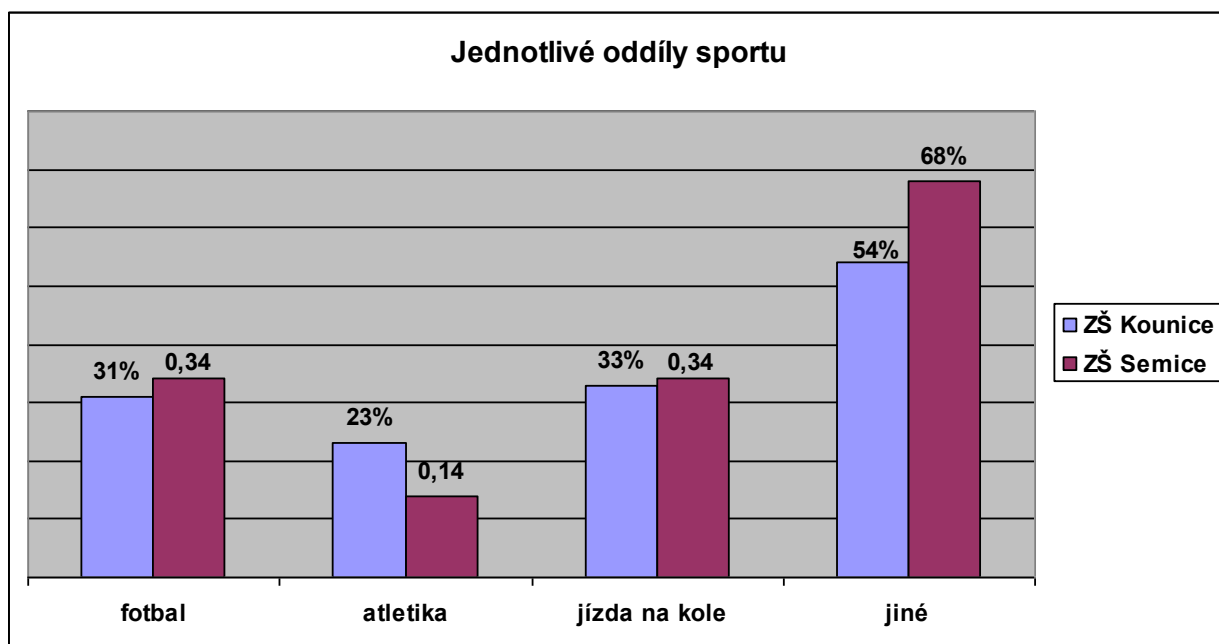
Graf 31 Kolik korun činí tvůj měsíční kredit/paušál?

Graf 32 Jaké provozuješ koníčky?

Graf 33 Jednotlivé oddíly sportu

Přílohy č. 3 – dotazník

Univerzita Karlova - 3. Lékařská fakulta
Ústav hygieny – oddělení podpory zdraví dětí
Dotazník pro žáky druhého stupně

Dobrý den,

jmenuji se Jitka Hedrlínová a studuji na 3. Lékařské fakultě UK. Žádám vás o vyplnění dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce, která se týká používání nových technologií v ČR. Dotazník je anonymní a jeho vyplnění dobrovolné. Výsledky mohou být podkladem pro vypracování preventivních programů.

Předem Vám moc děkuji za Váš čas ☺ .

1. Jsi:
  - dívka
  - chlapec

2. Jsem žákyní/žákem:
  - 7. třídy
  - 8. třídy
  - 9. třídy

3. Žiji v:
  - vesnice
  - městys
  - město

4. Bydlíme:
  - rodinný dům
  - sídliště
  - městská čtvrť

5. Jaké nové technologie máš a používáš:
  - mobil/smartphone
  - tablet
  - počítač/notebook

6. Používají internet tvoji rodiče:
  - ano, doma
  - ano, v zaměstnání
  - ne
  - nevím

7. Kde nejčastěji se připojuješ na internet:

- škola
- domov
- mimo domov
  - s kamarády
  - internetová kavárna
  - Wifi v nákupních centrech
  - dopravní prostředky
- jinde , kde? .....

8. Kolik času průměrně trávíš na internetu:

- pravidelně každý den 1-2 hodiny
- pravidelně každý den 2-5 hodin
- více hodin každý den, uveď.....
- 3 -5x týdně
- 1-2 x týdně
- zcela nepravidelně

9. Využívají internet tvoji rodiče:

- ano
- ne
- nevím

10. Na internetu se nejčastěji věnuješ:

- pro učení
- hraní online her
- sociální sítě
- stahování filmy/hudba
- vyhledání informací

11. Jaké sociální sítě používáš:

- Facebook
- Instagram
- Twitter
- Tumblr
- Snapchat
- Lidé.cz
- jiné, jaké ?.....

12. Byl/a jsi poučen/á o rizicích při práci ve virtuální realitě:

- ano, od rodičů
- ano, ve škole
- ano, od kamarádů
- ano, v rámci zájmového kroužku
- ano, na internetu
- ne
- nejsem si jistá/jistý

13. Víš co znamená slovo kyberšikana:

- ano
- ne
- nejsem si jistá/jistý

14. Znáš někoho, kdo byl obětí kyberšikany:

- ano
- ne
- nejsem si jistý/á

15. Ty sám/a jsi se stal/a obětí kyberšikany:

- ano
- ne
- nejsem si jistá/jistý

16. Pokud ano, svěřil/a jsi se a vyhledal/a pomoc:

- ano, učitel
- ano, spolužákovi
- ano, kamarádovi
- ano, rodiči
- ano, příbuznému
- ano, trenérovi, vedoucímu kroužku
- ano, knězi
- odborníkovi
- někomu jinému
- ne

17. Stalo se ti, že někdo na internetu nebo přes mobil rozesílal tvoje fotografie, které měly za cíl tvoje ponížení :

- ano
- ne
- nevím o tom

18. Pokud ano, víš kdo byl útočník:

- spolužák ze třídy
- žák z jiné třídy
- kamarád
- cizí dospělá osoba
- známá dospělá osoba
- učitel
- nevím

19. Svěřil/a jsi se a komu jsi to řekl/a jako první:

- rodičům
- kamarádce/kamarádovi
- třídnímu učiteli
- odborníkovi
- někomu jinému

20. Stalo se ti, že někdo založil tvůj falešný profil na sociální síti:

- ano
- ne
- nevím o tom

21. Pokud ano, víš kdo byl útočník:

- spolužák ze třídy
- žák z jiné třídy
- kamarád
- cizí dospělá osoba
- známá dospělá osoba
- učitel
- nevím

22. Stal/a jsi se někdy obětí vydírání a vyhrožování přes internet nebo mobilní telefon:

- ano
- ne
- nevím

23. Pokud ano, víš, kdo byl útočník:

- spolužák ze třídy
- žák z jiné třídy
- kamarád
- cizí dospělá osoba

- známá dospělá osoba
- učitel
- nevím

24. Byl/a jsi někdy prostřednictvím internetu nebo mobilu svolán/a na hromadnou bitku s kamarády:

- ano
- ne
- nevím, nepamatuji se

25. Pokud ano, zúčastnil/a jsi se:

- ano, jako divák
- ano, zapojil/a jsem se
- ano, natáčel/a jsem na mobil
- ne

26. Víš o tom, že některý z učitelů na škole se stal obětí kyberšikany:

- ano
- ne
- nevím

27. Pokud ano, uveď, o co šlo:

- urážky
- pomluvy
- ponižující video
- falešný profil
- zesměšňování
- hloupé vtípky, žertíky
- jiné,

jaké.....

28. Dokážeš si představit, jak se cítí oběť jakékoli agrese prostřednictvím telekomunikačních technologií:

- ano
- ne
- nevím

29. Pociťuješ na sobě zdravotní problémy způsobené telekomunikačními prostředky?

- ano
- ne
- nevím

30. Pokud ano, jaké:

- bolest hlavy
- suché oči, pálení v očích
- bolavá záda
- nespavost

31. Kolik korun činí tvůj měsíční kredit/paušál:

- do 300 Kč
- 300 -600 Kč
- 600-1000 Kč
- více, kolik.....

32. Jaké koníčky provozuješ?

- sport
- fotbal
- atletika
- jízda na kole
- jiné, jaké .....
- čtení
- turistika
- fotografování
- jiné, jaké .....